

KS § 170

Dnr KS 2011/101-409

Utdrag: akten, KF

Klimat- och energistrategi för Österåker 2010-2020**Ärende**

Österåkers kommun ansökte den 30 juli 2010 om bidrag från Energimyndigheten för att ta fram en strategi för energieffektivisering. Österåker bedriver idag ett arbete med det prioriterade miljömålet begränsad klimatpåverkan och sedan 2008 har kommunen deltagit i programmet Uthållig kommun. Genom att ta fram en klimat- och energistrategi samlas och struktureras arbetet mot gemensamma mål och handlingsplan.

Tidigare beredning

- Arbetsutskottet har behandlat ärendet den 21 september 2011, § 135.
- Miljö- och hälsoskydds enheten redogör för ärendet i tjänsteutlåtande daterat 2011-08-10, reviderat 2011-09-26.

Yrkanden

- Michael Solander (MP) yrkar på återremiss av ärendet. Marie Ende (S) biträder Michael Solanders (MP) yrkande.
- Hampe Klein (M) yrkar bifall till miljö- och hälsoskydds enhetens förslag angivet i tjänsteutlåtande daterat 2011-08-10, reviderat 2011-09-26.

Proposition

Ordföranden ställer proposition på Michael Solanders (MP) yrkande om återremiss mot att ärendet behandlas under dagens sammanträde och finner att Kommunstyrelsen beslutar att ärendet ska behandlas under dagens sammanträde.

Votering

Votering begärs och verkställs med Ja-röst för bifall till att ärendet behandlas under dagens sammanträde och Nej-röst för bifall till Michael Solanders (MP) yrkande om återremiss.

Voteringen utfaller enligt bilagd omröstningslista med 11 Ja-röster mot 4 Nej-röster. Kommunstyrelsen har således beslutat att ärendet ska behandlas under dagens sammanträde.

Ordföranden finner att Kommunstyrelsen beslutar enligt Hampe Kleins yrkande om bifall till miljö- och hälsoskydds enhetens förslag.

Forts.

Justerandes sign

ACF

Utdragsbestyrkande

Forts. § 170

Kommunstyrelsens förslag

Kommunfullmäktige beslutar

1. Förslaget till Klimat- och energistrategi för Österåker 2010-2020 antas. Mål och handlingsplan ska vara vägledande för kommunens förvaltningar och bolag med syftet att effektivisera kommunens energianvändning och minska klimatpåverkan.
2. Som en del av det övergripande miljöarbetet ska arbetet med åtgärder, uppföljning och rapportering till Energimyndigheten fortsätta fram till 2014.
3. Mål och strategin ska revideras senast 2014. Handlingsplanen revideras årligen och rapporteras till kommundirektören.

Särskilt yttrande

– Marie Ende (S) och Michael Solander (MP) medges lägga nedan angivet särskilt yttrande till protokollet:

"Särskilt yttrande från Socialdemokraterna och Miljöpartiet

Det är positivt att anta en klimat- och energistrategi men vi anser att dokumentet skulle må bra av att utvecklas och också omfatta hela kommunen och inte som nu bara kommunens verksamhet. All verksamhet i Österåkers kommun påverkar klimatet och behöver samarbeta för att nå de övergripande nationella miljömålen. Inte minst behövs medborgarperspektivet vävas in anser vi.

Vi menar också att det vore idé att harmonisera arbetet med länets klimat- och energiarbete som vi har lämnat remissvar på. Där finns det flera exempel på hur vi kan gå tillväga som vi bör ta tillvara på.

Att koppla en handlingsplan till strategin är mycket bra men den föreslagna planen brister starkt när det gäller både visioner och ambitioner och vi har svårt att se hur det nu föreslagna ska klara att nå målen. Det behövs fler och starkare åtgärder, anser vi.

Vi yrkade återremiss vilket hade varit att föredra. Vi hade också föredragit att strategin hade varit mer förankrat under arbetets gång.

Marie Ende

Michael Solander"

Bilaga Omröstningslista 170/2011

Justerandes sign

ACF

Utdragsbestyrkande

VOTERINGSLISTA
KOMMUNSTYRELSEN I ÖSTERÅKERS KOMMUN (mandatperiod 2010-2014)

Ändringsdatum 2011-08-12)

Parti	LEDAMÖTER Namn	När - var	Från- var	§ 170			§			§			§			
				J	N	A	J	N	A	J	N	A	J	N	A	
M	Johan Boström	X		X												
M	Eliza Roszkowska-Öberg		X													
M	Hampe Klein	X		X												
M	Conny Söderström	X		X												
FP	Elisabeth Gunnars 1:e vice ordf		X													
FP	Pablo Garay	X		X												
C	Björn Pålhammar	X		X												
KD	Mikael Ottosson	X		X												
ÖP	Rolf Granström	X		X												
S	Ann-Christine Furustrand 2:e vice ordf	X			X											
S	Anas Abdullah	X			X											
S	Marie Ende	X			X											
RP	Gunilla Ysberg		X													
MP	Michael Solander	X			X											
M	Michaela Fletcher Sjöman, ordförande	X		X												
	ERSÄTTARE															
M	Christina Funhammar	X		X												
M	Kenneth Netterström		X													
M	Jeanette Widén	X		X												
FP	Fredrik Pahlberg		X													
S	Hans Johansson	X														
RP	Marie Wengse	X		X												
V	Bo Edlén	X														
	Resultat				11	4										

180

ACF

Kommunfullmäktige

Klimat- och energistrategi för Österåker 2010-2020

Beslutsförslag

Kommunfullmäktiges beslut

1. Förslaget till Klimat- och energistrategi för Österåker 2010-2020 antas. Mål och handlingsplan ska vara vägledande för kommunens förvaltningar och bolag med syftet att effektivisera kommunens energianvändning och minska klimatpåverkan.
2. Som en del av det övergripande miljöarbetet ska arbetet med åtgärder, uppföljning och rapportering till Energimyndigheten fortsätta fram till 2014.
3. Mål i strategin ska revideras senast 2014. Handlingsplanen revideras årligen och rapporteras till kommundirektören.

Bakgrund

Kommunen ansökte 2010-06-30 om bidrag från Energimyndigheten för att ta fram en strategi för energieffektivisering. Sedan tidigare pågår arbete med det prioriterade miljömålet begränsad klimatpåverkan. Kommunen har sedan 2008 deltagit i programmet Uthållig kommun. Genom att ta fram en klimat- och energistrategi samlas och struktureras arbetet mot gemensamma mål och handlingsplan. Arbetet med att ta fram en klimat- och energistrategi har bedrivits som ett tidsbegränsat projekt inom miljö- och hälsoskydds enheten. Ansvaret för det övergripande miljöarbetet ska ligga på miljöstrategen. Energimyndigheten erbjuder fortsatt bidrag för arbetet med åtgärder fram till 2014. Om kommunstyrelsen beslutar att arbetet med åtgärder och uppföljning ska fortsätta behöver en ansvarig utses och ett uppdrag utdelas för att redan utbetalat bidrag för 2011 inte ska behöva återbetalas.

Förvaltningens slutsatser

En majoritet att landets kommuner genomför nu ett liknande arbete med att kartlägga och effektivisera sin energianvändning. Enligt riksdagens beslut om en sammanhållen klimat- och energipolitik från juni 2009 ska statliga och kommunala förvaltningar vara föregångare i omställningen till ett mera hållbart samhälle.

Kommunen har en skyldighet att ha kunskaper om energianvändningen och vidta åtgärder för att effektivisera och minska klimatpåverkan. Det kan vara tekniska åtgärder och inköp av energieffektiv utrustning men också riktlinjer och policydokument för t ex upphandling och inköp, transporter och tjänsteresor. Det har i arbetet framkommit en rad åtgärder som kommer att minska vår energianvändning och öka andelen förnyelsebar energi vilket också medför minskade kostnader.

Syftet med strategin är:

Österåkers kommun, förvaltningar och bolag ska minska sin klimatpåverkan och energianvändning så att vi bidrar till en hållbar utveckling och effektiv användning av våra resurser.

Följande mål föreslås i klimat- och energistrategin:

Mål 1

Den totala energianvändningen ska minska med 10 % fram till 2014 och med minst 20 % fram till år 2020 jämfört med basåret 2009.

Mål 2

Andelen förnyelsebar energi av kommunens totala energianvändning ökar från 50 % till 60 % år 2014 och till 80 % till 2020.

Mål 3

Klimatpåverkande utsläpp från kommunens användning av el, värme och transporter ska minska från 1,5 ton CO₂/heltidsanställd 2009 till 0,75 ton CO₂/heltidsanställd 2020.

Tidigare beredning och bilagor

Kommunstyrelsens AU informerades 2011-03-16 om klimat- och energistrategin. Underlaget har tagits fram av en bred arbetsgrupp med deltagande från flera förvaltningar och bolag. Kommunens ledningsgrupp har varit styrgrupp i arbetet. Rapportering har skett till samhällsbyggnadschefen Kristina Gewers.

Bilaga 1. Förslag till klimat och energistrategi

Kristina Gewers
Samhällsbyggnadschef

Kristina Eriksson
Miljöstrateg

Klimat- och energistrategi Österåkers kommun 2010-2020

Österåkers kommun, förvaltningar och bolag ska minska sin klimatpåverkan och energianvändning så att vi bidrar till en hållbar utveckling och effektiv användning av våra resurser

Version 2011-09-19
Antagen av Kommunfullmäktige
2011-10- §

Förord

Österåker är en naturskön skärgårdskommun i nordöstra delen av Stockholms län. Här bor snart 40 000 personer och under sommartid fördubblas befolkningen genom fritidsboende och besökare. Kommunen växer med runt 400 personer per år och det byggs mycket här. 2010 byggdes Åkersberga centrum ut och nya handelsområden planeras. Gamla fritidshusområden omvandlas till permanentboende och helt nya bostadsområden byggs. Visionen är att bli länets mest attraktiva skärgårdskommun till år 2020.

Framtagandet av klimat- och energistrategin har skett genom ett projekt på miljö- och hälsoskyddskontoret. Arbetet påbörjades vid halvårsskiftet 2010 och avslutas halvårsskiftet 2011 efter slutrapportering till Energimyndigheten.

Projektledare har varit Kristina Eriksson på Miljö- och hälsoskyddsenheten. Styvgrupp har varit kommunen ledningsgrupp.

I projektgruppen har följande personer deltagit:

Leif Blomkvist, Armada
Jonas Kristiansson, Svefab
Pia Lundh, Österåkersvatten
Sofie Enander, väg- och trafikheten
Gunnel Granlund, upphandlingsheten
Bo Lidén, miljöplanerare
Ove Barrén, lokalsamordnare
Sara Eriksson, socialenheten
Mats Lennertsson, produktionsförvaltningen
Thomas Törnros, kultur- och fritidsenheten
Margareta Karlsson serviceenheten
Gunilla Enggren, miljö- och hälsoskyddsenheten

Innehåll

Sammanfattning	4
1. Klimat- och energistrategi för förvaltningar och bolag	6
1.1 Bakgrund och uppdrag	6
1.2 Nationella och regionala miljömål.....	7
1.3 Mål för Österåkers kommuns arbete med klimat- och energifrågor.....	7
1.4 Prioriterade områden	8
1.5 Handlingsplan och uppföljning	8
2 Pågående klimat- och energiarbete	8
2.1 Miljömålen	8
2.2 Uthållig kommun	9
3. Kommunens organisation och övergripande styrdokument	10
4. Total energianvändning för hela kommunen	11
4.1 Kommunikationer och trafik.....	12
4.2 Företag och näringsliv	13
5. Energiproduktion	13
6. Energianvändning och klimatpåverkan i förvaltningar och bolag	14
6.1 Kommunens lokaler	16
6.2 Kommunens transporter.....	17
6.3 Samhällsplanering	18
6.4 Drift och teknik	18
6.5 Upphandling, köp av varor och tjänster	20
6.6 Information och dialog	22
7. Handlingsplan	22
7.1 Lokaler och bostäder.....	23
7.2 Transporter och resor.....	24
7.3 Samhällsplanering och byggande	24
7.4 Drift och teknik	25
7.5 Upphandling, köp av varor och tjänster	26
7.6 Information och dialog	26
8 Uppföljning och fortsatt arbete	27
8.1 Rapportering till Energimyndigheten	27
8.2 Fortsatt arbete	27
 Bilaga 1 Beräkningsförutsättningar	 28

Sammanfattning

Det pågår ett omfattande arbete i Sverige med att vidta åtgärder för att effektivisera och minska den miljö- och klimatpåverkan som energianvändningen medför. Energimyndigheten har fått i uppdrag att stärka lokalt energi- och klimatarbete. Den offentliga sektorn ska vara ett föredöme i energieffektiviseringsarbetet.

Österåker har fått bidrag från Energimyndigheten för att ta fram en effektiviseringsstrategi. Hur stödet får användas regleras i en förordning där det ställs tydliga krav på strategin och dess innehåll. Det ska finnas mål för minskad energianvändning inom området byggnader och transporter till år 2014 och 2020 samt en handlingsplan med åtgärder som beskriver hur vi ska nå målen. Vi ska också välja två åtgärdsområden där vi prioriterar våra insatser.

Genom arbetet med de lokala miljömålen har klimatpåverkan inom kommunen som geografiskt område beräknats. Den andel som kommunens egen verksamhet bidrar med har inte tidigare varit känd. För att samordna arbetet med miljömålet begränsad klimatpåverkan och energieffektiviseringsarbetet omfattar strategin både klimat- och energifrågor. Kartläggningen omfattar kommunens förvaltningar och bolag Armada kommunfastigheter AB och Österåkersvatten AB. Den omfattar transporter med egna och leasade bilar men inte de transporter som utförs av andra transportörer på kommunens uppdrag.

Syftet med strategin är att:

Österåkers kommun, förvaltningar och bolag ska minska sin klimatpåverkan och energianvändning så att vi bidrar till en hållbar utveckling och effektiv användning av våra resurser.

Följande mål ska vara vägledande för arbetet:

Mål 1

Den totala energianvändningen ska minska med 10 % fram till 2014 och med minst 20 % fram till år 2020 jämfört med basåret 2009.*

Mål 2

Andelen förnyelsebar energi av kommunens totala energianvändning ökar från 50 % till 60 % år 2014 och till 80 % till 2020

Mål 3

Klimatpåverkande utsläpp från kommunens användning av el, värme och transporter ska minska från 1,5 ton CO₂/heltidsanställd 2009 till 0,75 ton CO₂/heltidsanställd 2020

* Minskningen fördelas mellan bostäder och lokaler och transporter d v s 5 % effektivisering per område och period fram till 2014 och 2020.

Kommunen har vidtagit en hel del åtgärder i lokaler och bostäder och det är nu viktigt att arbeta vidare med brukarsamverkan med hyresgäster och de verksamheter som använder lokalerna. Österåker är samtidigt en växande kommun med ökande lokalbehov som kan medföra att den totala energianvändningen ökar.

Vi äger inte så många egna bilar och utför inte så många transportuppdrag med egen personal. Med miljökrav vid upphandling och beställning av transporttjänster finns det stora möjligheter att styra mot minskade transporter och en ökad användning av förnyelsebart bränsle.

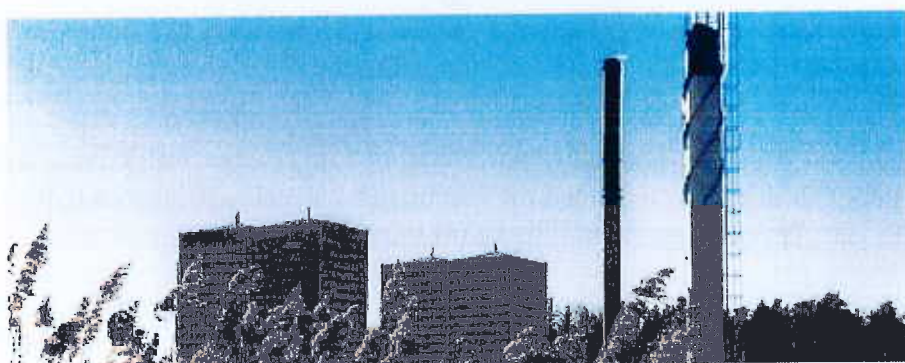
Som prioriterade områden har kommunen också valt att arbeta med:

- **att köpa in utrustning utifrån energieffektiva produktspecifikationer**
- **att köpa in eller hyra energieffektiva byggnader**

Alla anställda kan bidra till att minska klimatpåverkan från våra tjänsteresor och arbetsresor. Vi kan bli bättre på att anordna resfria möten.

Strategin innehåller en handlingsplan med ett antal konkreta åtgärder. Ansvaret för fortsatt arbete fördelas på förvaltningar och bolag. Det är viktigt att hitta de åtgärder som ger störst effekt men också de åtgärder som visar att klimat- och energifrågor är en del av vår vanliga verksamhet och att vi kan vara en föregångare.

Det ska ske en årlig uppföljning av handlingsplanen och det finns också möjlighet att revidera målen om vi ser att det är möjligt att höja ribban. En viktig åtgärd är också att arbeta med att förbättra statistiken och kunskapen om energianvändningen så att vi har ett bra beslutsunderlag för fortsatt arbete.

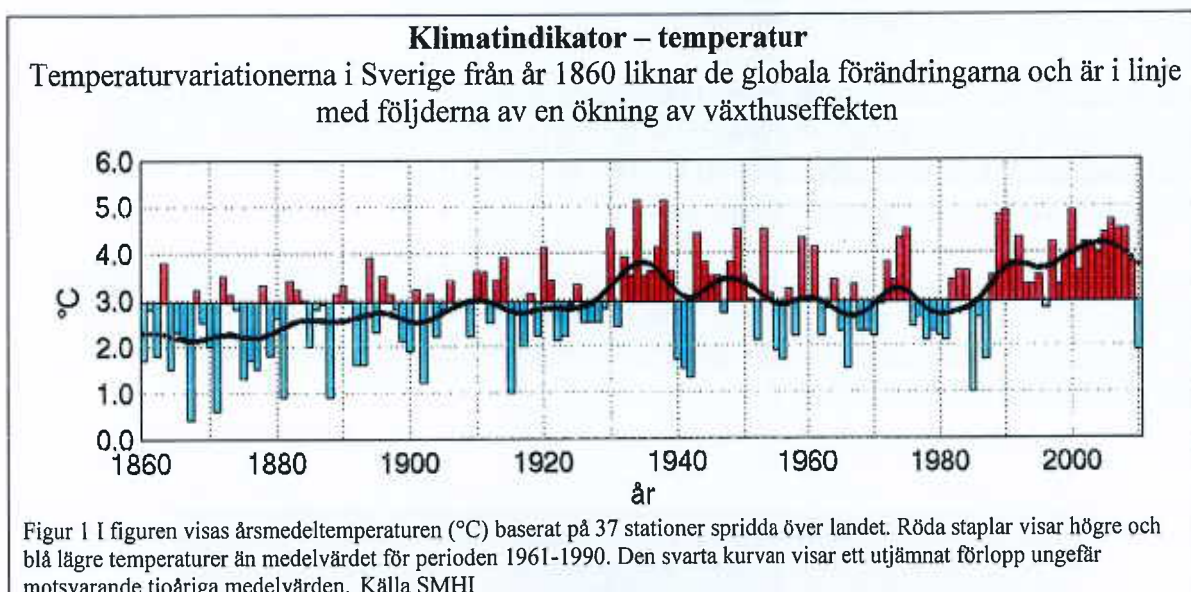

1. Klimat- och energistrategi för förvaltningar och bolag

1.1 Bakgrund och uppdrag

Klimatförändringarna är en av vår tids största utmaningar och en högt prioriterad miljöfråga. För att begränsa klimatpåverkan krävs åtgärder på alla nivåer i samhället, från lokal till global nivå. Utsläppen av växthusgaser påverkar klimatet oavsett var på jorden det sker. Inget land kan lösa klimatproblemet på egen hand, men alla kan bidra med något för att påverka utvecklingen.

Växthusgaserna kring jorden hjälper till att hålla solens värme kvar i atmosfären. Men när halterna av koldioxid ökar leder det till en höjning av medeltemperaturen vilket ger långsiktiga förändringar av klimatet på jorden. Det är koldioxid som står för det största bidraget till växthuseffekten men även andra gaser som metan, dikväveoxid och fluorinerande gaser. För att kunna jämföra effekten från dessa gaser beräknas klimatpåverkan med begreppet koldioxidekvivalenter.

Österåker har fått stöd från Energimyndigheten för att ta fram en energieffektiviseringsstrategi. Hur stödet får användas regleras i förordning och det ställs därigenom tydliga krav på vad kommunen ska göra och rapportera tillbaka till Energimyndigheten.

Kommunen ska föregå med goda exempel för att kunna inspirera och påverka andra. Med strategiskt och långsiktigt arbete, åtgärder och förbättringar visar kommunen att målen för minskad klimatpåverkan och effektiv energianvändning går att nå.

Från arbetet med de lokala miljömålen finns kunskap om vilka klimatpåverkande utsläpp som sker inom kommunens geografiska gräns. Hur stor andel som kommunens verksamhet bidrar med har inte tidigare beräknats. För att samordna arbetet med miljömålet begränsad klimatpåverkan och energieffektiviseringen omfattar strategin både klimat- och energiarbetet. Den här strategin omfattar kommunens förvaltningar och bolag Armada kommunfastigheter AB och Österåkersvatten AB.

1.2 Nationella och regionala miljömål

Nationellt miljömål för begränsad klimatpåverkan Halten av växthusgaser i atmosfären ska stabiliseras på en nivå som innebär att människans påverkan på klimatsystemet inte blir farlig. Målet ska uppnås på ett sådant sätt och i en sådan takt att den biologiska mångfalden bevaras, livsmedelsproduktionen säkerställs och andra mål för hållbar utveckling inte äventyras. Sverige har tillsammans med andra länder ett ansvar för att det globala målet kan uppnås

I juni 2009 beslutade riksdagen om en sammanhållen klimat- och energipolitik. Det finns nu följande mål för klimat- och energieffektivisering på nationell nivå:

- Andelen förnybar energi år 2020 ska uppgå till minst 50 % av den totala energianvändningen
- Inom transportsektorn ska andelen förnybar energi år 2020 uppgå till minst 10 %
- Vi ska ha en svensk fordonsflotta som är oberoende av fossila bränslen år 2030
- 20 % effektivare energianvändning mellan åren 2008-2020
- De svenska utsläppen av växthusgaser ska minska med 40 % till år 2020 jämfört med år 1990.

Länsstyrelsen i Stockholms län har tagit fram ett förslag till regional klimat- och energistrategi. Målen i denna kommer att vara i linje med de nationella målen.

1.3 Mål för Österåkers kommuns arbete med klimat- och energifrågor

Österåkers kommun, förvaltningar och bolag ska minska sin klimatpåverkan och energianvändning så att vi bidrar till en hållbar utveckling och effektiv användning av våra resurser

Mål 1

Den totala energianvändningen ska minska med 10 % fram till 2014 och med minst 20 % fram till år 2020 jämfört med basåret 2009.*

(omfattar kommunens förvaltningar, Armada kommunfastigheter AB och Österåkersvatten AB, transporter, el och värmeanvändning)

Mål 2

Andelen förnyelsebar energi av kommunens totala energianvändning ökar från 50 % till 60 % år 2014 och till 80 % till 2020

(omfattar kommunens förvaltningar, Armada kommunfastigheter AB och Österåkersvatten AB, transporter, el och värmeanvändning. Som förnyelsebar energi räknas fossilfri el och icke fossila bränslen till transporter och värmeproduktion, 2009 var andelen 50 %)

* Minskningen fördelas jämt mellan bostäder och lokaler och transporter d v s 5 % effektivisering per område och period fram till 2014 och 2020.

Mål 3

Klimatpåverkande utsläpp från kommunens användning av el, värme och transporter ska minska från 1,5 ton CO₂/heltidsanställd 2009 till 0,75 ton CO₂/heltidsanställd 2020 (Omfattar all användning av el, värme samt transporter med egna eller leasade bilar. Om antalet anställda ändras väsentligt under tiden fram till 2020 kan antalet anställda vid basåret 2009 gälla som beräkningsgrund)

1.4 Prioriterade områden

Enligt förordningen (2009:1533) om statligt stöd till energieffektivisering i kommuner och landsting ska kommunen förbinda sig att genomföra två av de åtgärder som framgår av förordningen (2009:893) om energieffektiva åtgärder för myndigheter. Österåker har valt att arbeta med:

- inköp av utrustning utifrån energieffektiva produktspecifikationer
- inköp eller hyra energieffektiva byggnader

Det sammanfaller med de områden som i strategin har framkommit som viktiga att arbeta vidare med. Vid upphandling ska miljöstyrningsrådets olika upphandlingskrav användas. Vid ny- eller ombyggnad av kommunala lokaler ska låg energianvändning vara en prioriterad fråga.

1.5 Handlingsplan och uppföljning

För att uppnå målen i strategin krävs att hela organisationen deltar i arbetet inom de egna ansvarsområdena. Energi- och klimatfrågor bör vara en självklar del i våra beslut och bedömningar, vid köp av tjänster och utrustning, vid val av transportsätt och fordon.

Utifrån nulägesbeskrivningen ska det vara möjligt att följa förändringar och se om uppsatta mål går att nå. Ett antal nyckeltal ger mätbara mål på vägen.

Handlingsplanen ska vara ett levande dokument som kan revideras t ex om regelverk och lagstiftning ändras, om vår organisation ändras eller om det efter utredning kommer fram behov av ytterligare åtgärder. En genomgripande revidering bör göras 2014 för att följa upp och vid behov revidera målen. Många av åtgärderna är av "icke teknisk karaktär" och det kan vara svårt att bedöma vilka energibesparingseffekter som de kan ge. Det har gjorts en jämn fördelning av effektiviseringsmålen för byggnader och transporter samt mellan de två tidsperioderna fram till 2014 och till 2020.

Miljöstrategen bör vara ansvarig för att samordna och driva på fortsatt arbete med klimat- och energiåtgärder samt att ansvara för uppföljning och rapportering. För att få fortsatt stöd från Energimyndigheten krävs att kommunen i en årsrapport visar vilka åtgärder som har vidtagits och vilken energibesparing som vi har uppnått.

2 Pågående klimat- och energiarbete

2.1 Miljömålen

Österåker fastställde 2007-12-17 (KF beslut § 157) lokala miljömål utifrån de nationella och regionala miljömålen. Målen för begränsad klimatpåverkan, ingen övergödning och giffri

miljö är prioriterade. Det finns ett uppdrag till respektive förvaltning att ta fram verksamhetsspecifika mål och att beskriva vilka åtgärder som kan vidtas för att uppnå målen. Rapportering och uppföljning sker i bokslut och i årsredovisning.

Miljö- och hälsoskydds-enheten genomför årligen en beräkning av de utsläpp som sker inom kommunens geografiska gräns. Den genomförs med hjälp av en modell som togs fram 2006 och som ger olika sektorer bidrag till klimatpåverkande utsläpp med hjälp av officiell statistik. Tyvärr är statistiken är drygt två år gammal när det publiceras av SCB vilket gör det svårt att ha en aktuell lägesbild för de totala utsläppen i hela kommunen.

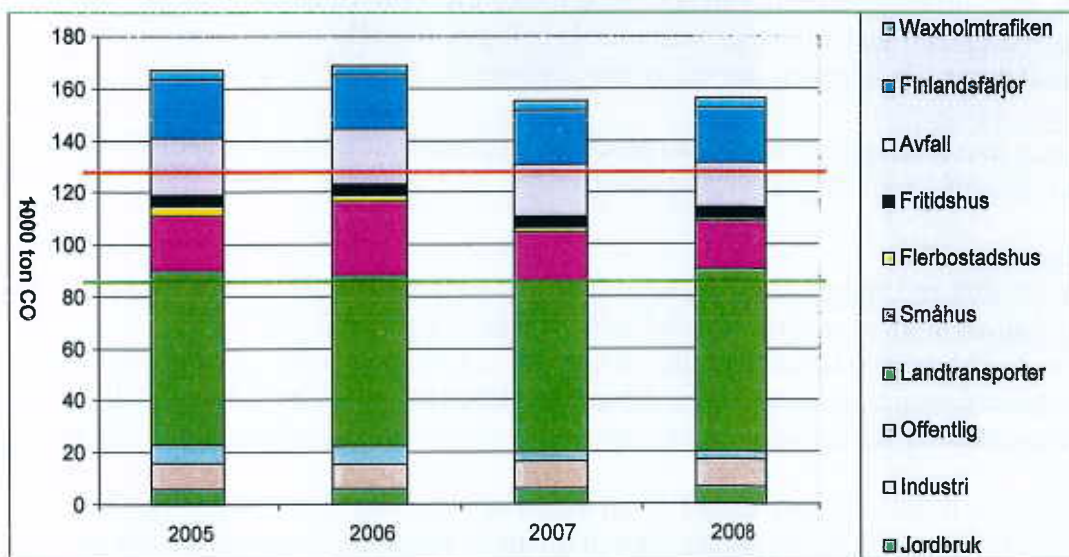

Lokala miljömål för begränsad klimatpåverkan
 Österåkers kommun ska reducera sina växthusgasutsläpp med

- 20 % från 2006 års nivå till år 2012
- 50 % till 2025
- 80 % till år 2050

Utsläppen av koldioxid/invånare har minskat med ca 10 % mellan åren 2006-2008. Orsaken tros vara en minskad användning av olja till uppvärmning, energieffektivisering i offentliga lokaler och flerbostadshus och installation av värmepumpar i bostadshus. Utsläppen från transporter ökar, dels beroende på att vi blir flera i kommunen, flera fritidsboende och fler bilar per hushåll men även den tunga trafiken ökar. Det finns goda möjligheter att klara det första etappmålet, en minskning med 20 % till 2012. För att klara en minskning med 50 % till 2025 kommer det att behövas mera omfattande åtgärder t ex inom transportsektorn. Det är den helt dominerande källan till klimatpåverkande utsläpp i Österåker som geografiskt område.

Utsläpp av koldioxid Österåker 2005- 2008

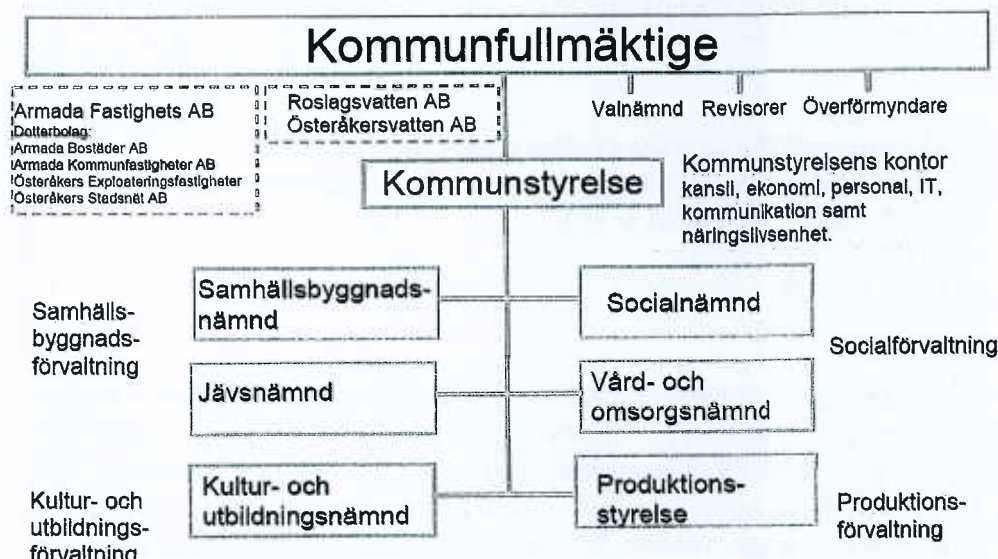
Här visas förändringen sedan starten 2005 samt hur vi ligger till i förhållande till de lokala miljömålen

2.2 Uthållig kommun

Från 2008 och fram till andra halvåret 2011 deltog Österåkers kommun i Energimyndighetens program för Uthållig kommun. Inom programmet har det funnits tillgång till expertstöd, kompetensutveckling och goda exempel från andra kommuner. Arbetet har i huvudsak bedrivits av miljö- och hälsoskydds-enheten på uppdrag av Kommunstyrelsen efter beslut

2008-02-18 KS § 49. Det har tagits fram en handlingsplan för Österåkers kommun med åtgärder hämtade från miljömålsarbetet. Inom temaområdet fysisk planering har plan- och exploateringsenheten gjort en fördjupning, med syftet att se hur klimat och energifrågor kan hanteras på ett tydligare sätt i arbetet med den fysiska planeringen.

3. Kommunens organisation och övergripande styrdokument

2011-01-01

Enligt Energimyndighetens riktlinjer ska de delar av kommunen som har betydelse för energianvändningen och klimatpåverkan ska beskrivas i strategin. Det är de verksamheter som har el- och värmeförbrukning i lokaler, egna transporter samt på något annat sätt har inflytande över energifrågan. Inom de kommunala bolagen, Österåkersvatten och Armada kommunfastigheter AB ligger en stor del av den verksamhet som förbrukar energi.

Resor till och från arbetsplatser medför en påverkan som arbetsgivaren inte har full rådighet över men som ändå är en viktig aspekt att beskriva.

Översiktsplanen 2006

Österåker ska vara en attraktiv kommun att leva och bo i och att utvecklingen ska vara långsiktigt hållbar ur ett ekonomiskt, socialt och ekologiskt perspektiv. En bebyggelseutveckling nära kollektivtrafik, service och VA-områden eftersträvas. Inom området teknisk försörjning är en riktlinje i översiktsplanen att omställning från olja till förnybara energikällor ska främjas och att vattenburen värme bör väljas för nyproduktion.

Inom kommunen finns en positiv attityd till att bygga ut småskalig vindkraft där sådana anläggningar bedöms som lämpliga med hänsyn till andra intressen. Även andra typer av förnybar el- och värmeproduktion kan vara aktuella i ett framtida energiförsörjningssystem.

Kommunen stöder operatörer som bidrar till att bygga ut fiberkabelnätet ytterligare så att bredbandsanslutning kan erbjudas i fler områden. Det underlättar möjligheterna för kommuninnevånare att arbeta hemifrån.

Visionen Österåker 2020

Kommunfullmäktige antog 2010 en vision för Österåkers kommun. Den ska ses som övergripande mål för kommunens verksamhet.

Österåker ska vara länets mest attraktiva skärgårdskommun, den skärgårdskommun som flest väljer att flytta till, bo och verka i, starta företag i samt besöka; en skärgårdskommun i världsklass. Österåker ska präglas av framtidstro, mångfald och öppenhet.

”Österåker kännetecknas av en fortsatt tillväxt och en god livsmiljö. Med god livsmiljö menas en trygg, långsiktigt hållbar fysisk och social livsmiljö. En fortsatt befolkningsutveckling kräver omsorg om natur och kultur i planeringen av nya bostadsområden. Vid all fysisk planering ska kultur – och miljöfrågor tidigt vägas in. Skärgården är vår största attraktionsfaktor som vi gör tillgänglig och vårdar för de som bor i, besöker eller verkar i Österåker. En långsiktig hållbarhet är grundläggande och bärande begrepp som genomsyrar all planering.”

Miljöpolicy

Fastställd av Kommunfullmäktige den 27 april 2009, § 48. Österåkers kommuns verksamheter ska bedrivas på ett sådant sätt att förutsättningar för en långsiktigt hållbar utveckling skapas såväl i kommunen som i samhället i stort och kommunen skall föregå med gott exempel. Alla verksamhetsansvariga ska ta ansvar för miljöarbetet inom sina områden. Alla politiker och tjänstemän i Österåkers kommun ska ges grundläggande kunskap om miljömålen och fortlöpande information och vidareutbildning om miljöfrågor.

Kommunen ska fortlöpande styra verksamheten mot ett hållbart samhälle genom övergripande lokala miljömål och genom att följa upp och utvärdera dessa. Varje verksamhet ska med de lokala miljömålen som grund utveckla sina egna verksamhets-specifika miljömål och en aktiv miljöstrategi med mätbara mål som årligen ska utvärderas och revideras i samband med den årliga verksamhetsuppföljningen.

Riktlinjer avseende resor för anställda i Österåkers kommun

Fastställd av Kommunstyrelsen den 3 maj 2010, § 109, för längre tjänsteresor eller studiebesök utanför landet.

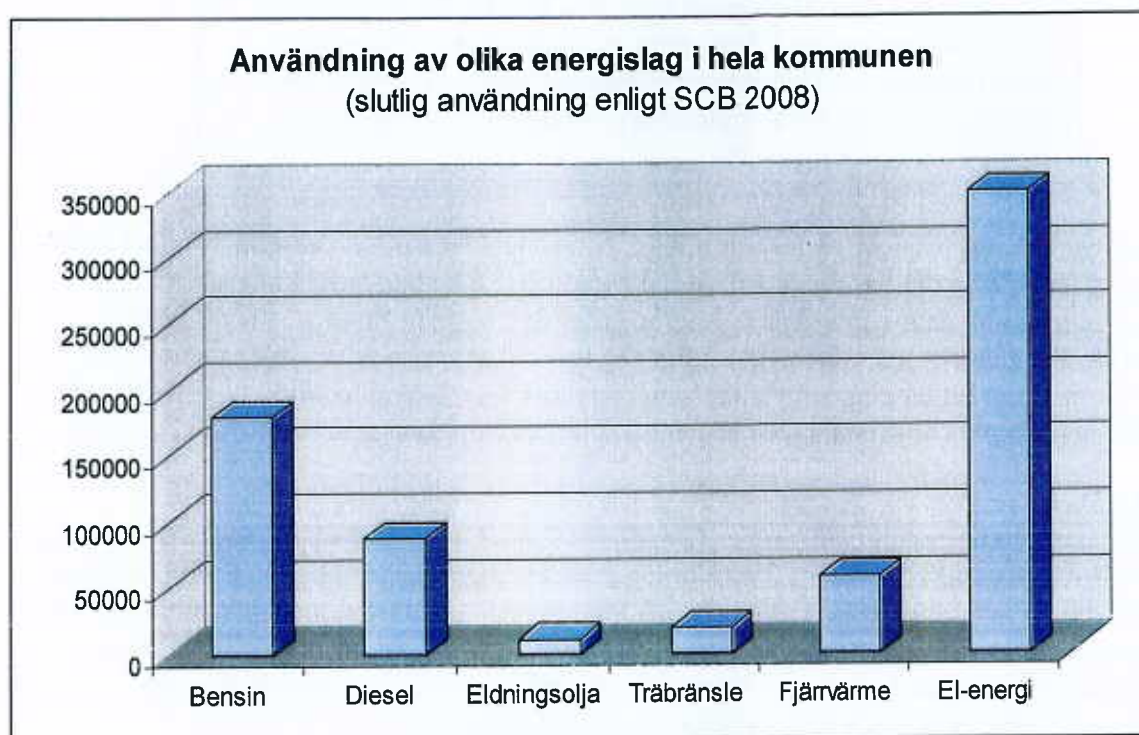
Riktlinjer för lokaler

Policy för lokalhantering ÖFS 2009:13 KF beslut 2008-02-04 § 3

4. Total energianvändning för hela kommunen

All utvinning, omvandling och användning av energi medför miljöpåverkan av något slag. De största miljöeffekterna är relaterade till utsläppen från förbränning av fossila bränslen. Även mera miljövänliga alternativ kan medföra annan typ av miljöpåverkan, t ex har vattenkraft inga luftutsläpp eller klimatpåverkan men kan innebära hinder för de fiskar som vill vandra i vattendragen. Kärnkraften är ”ren” men har miljöpåverkan vid framtagandet av bränslet och vid förvaringen av avfallet. Minskad och effektiv energianvändning är den bästa åtgärden.

Den totala energianvändningen i kommunen som geografiskt område är 703 GWh (SBC 2008) varav 28 GWh användes i offentlig verksamhet enligt den officiella statistiken. Energianvändningen per invånare i Österåker är 18 MWh/inv. I riket var motsvarande siffra 43 MWh/inv och i länet 24 MWh/invånare. Vi har en låg andel energikrävande industri och korta transportavstånd jämfört med andra kommuner i landet.

4.1 Kommunikationer och trafik

Transporterna står för den absolut största delen av koldioxidutsläppen i hela kommunen. Vårt geografiska läge som en kranskommun till Stockholm i kombinationen med befolkningsökningen medför ett stort och ökande antal pendlare till arbete och utbildning. Inom stockholmsregionen görs 40 % av resorna med bil och för Österåker är den siffran 72 % varav ca 60 % av kommunens yrkesverksamma pendlar till andra kommuner. (Trafikplanen 2010) Även lokala resor sker i stor utsträckning med bil då bebyggelsen är gles och utspridd med låg andel lokaltrafik.

	1990	2009	Förändring i % 1990-2009	Andel miljöbilar 2009
Österåker	387	445	15 % ökning	13,2 %
Stockholms län	366	396	8 % ökning	23,4 %
Hela landet	419	461	10 % ökning	18,9 %

Roslagsbanan utgör stommen i kollektivtrafiken. En successiv utbyggnad till dubbelspår leder till bättre förbindelser. Busstrafiken bedrivs av SL med direktlinjer till Danderyds sjukhus och med lokala anslutningar från Ljusterö, Lervik, Skärgårdsstad, Svinninge m fl SL använder i sin verksamhet bara förnyelsebar el, bra miljöval samt har ett mål att 50 % av busstrafiken ska ske med förnyelsebara bränslen. Det innebär att trafiken på Roslagsbanan inte ger upphov till några CO₂-utsläpp.

Waxholmsbolaget har reguljär trafik med persontrafik och godstransporter till några av kommunens större öar. Fartygstrafiken har också betydelse för utsläppen av koldioxid vid sin passage genom kommunen. Vi har 18 km farled i kommunen och bränslet är tung eldningsolja och dieselolja. Vi har liten rådighet över den sektorn då den styrs av internationella regler och Trafikverkets ansvarsområde.

Det finns ännu inget tankställe för biogas i kommunen men ett flertal för etanolbränsle (dock inget på Ljusterö). Totalt är andelen förnyelsebart fordonsbränsle som har levererats till kommunen 3,5 % av den totala bränsleförbrukningen.

Personbilar i trafik i Österåker efter drivmedel (SCB regional statistik 2009)					
Totalt	Bensin	Diesel	E85, hybrid	Övr hybrider	Biogas
17 413	15 130	1566	574	104	39

4.2 Företag och näringsliv

Näringslivet i kommunen består huvudsakligen av tjänste- och serviceföretag, handel och kommunikation. Besöks- och turismnäringen är en växande sektor, med tyngdpunkten på närturism med anknytning till skärgård och natur. Det finns ingen energikrävande större tillverkningsindustri i kommunen. Inom service och småföretagen består energianvändningen i stor utsträckning av transporter, uppvärmning och kyla, teknisk utrustning, ventilation och belysning. Det finns ett åttiofem företag inom transportbranschen, både tunga transporter och personbilstransporter med buss och taxi.

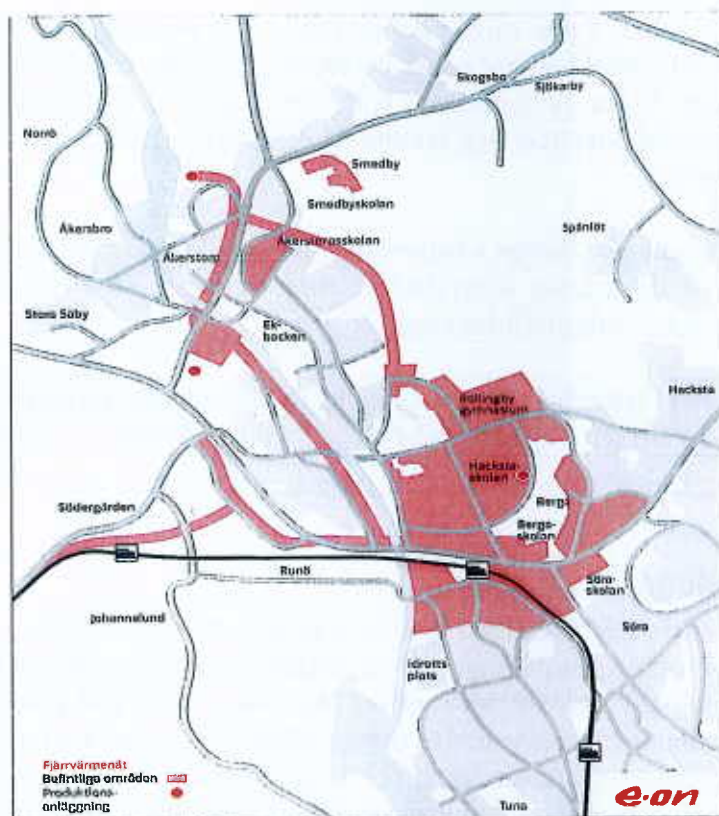
5. Energiproduktion

Både produktionsanläggningar och nät för fjärrvärmes, ägs och drivs sedan 2006 av E.ON Värme Sverige AB. Värmen produceras vid panncentralerna vid Säby och Hacksta samt vid sjövärmepumpen i Åkerstorp. Den är till ca 95 % producerad med förnyelsebara bränslen, pellets och bioolja.

E.ON har påbörjat en tillståndsprovning för en ny värmeproduktionsanläggning med kapacitet på 49 MW. Den ska baseras på fuktiga biobränslen, befintliga träpellets och bioolja och vara försedd med rökgaskondensering.

I nuvarande fjärrvärmearnläggning saknas kapacitet för att ansluta ytterligare bostadsområden eller lokaler till fjärrvärmenätet. Förhållandevis stora delar av befintlig villabebyggelse i Åkersberga tätort har fortfarande egen uppvärmning.

Armada fastighets AB har byggt egna panncentraler vid Solskiftet och Tråsättra, i första hand för värmeproduktion till egna lokaler. Solskiftets panncentral har nu sålts till E.ON och är också en del av fjärrvärmenätet. Värmeproduktionen sker till 98 % med förnyelsebara bränslen.

Figur 2 Nuvarande fjärrvärmeanslutning

Kommunen har tagit fram ett planeringsunderlag för vindkraft i Österåker. Syftet var att se hur vindkraftsintresset kan kombineras med andra intressen på ett bra sätt. Ett rekommenderat skyddsavstånd på 1000 meter till boende samt riksintresset för skärgården gör att endast ett fåtal områden anses vara lämpliga för utbyggnad av större vindkraftsanläggningar i kommunen. På Ljusterö finns ett privatägt vindkraftverk med effekten 0,85 MW. Det planeras för ytterligare ett verk med kapaciteten 2 MW som ska anläggas och drivas av ett vindkraftsbolag.

I omvandlingsområden där fritidshus byggs om och används för permanent boende är elvärmens vanlig, ofta tillsammans med vedeldning. Antal hushåll som har installerat bergvärme har ökat och uppgår nu till ca 1000 anläggningar i kommunen. Det finns också några större bergvärmepumpar som har installerats vid flerbostadshus. De har trots att de ligger inom räckhåll för fjärrvärmens sett att det är ekonomiskt fördelaktigt att investera i egen bergvärme. Sedan bidrag till solvärme infördes 2000 har Länsstyrelsen beviljat bidrag till 34 ansökningar från Österåker.

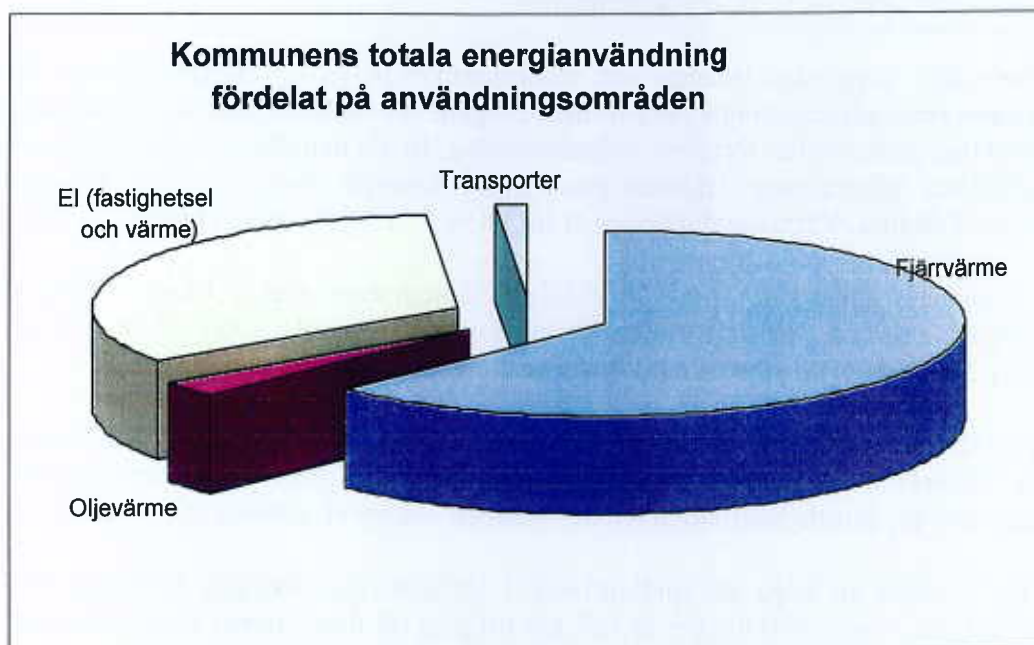
6. Energianvändning och klimatpåverkan i förvaltningar och bolag

Nedan finns en sammanställning av kommunens energianvändning för värme, el och bränsle till transporter. Statistiken omfattar kommunens förvaltningar och bolag (Österåkersvatten AB och Armada kommunfastigheter AB). Totalt köpte kommunen el för ca 7 miljoner kr 2009 och fordonsbränsle för 2 miljoner kronor.

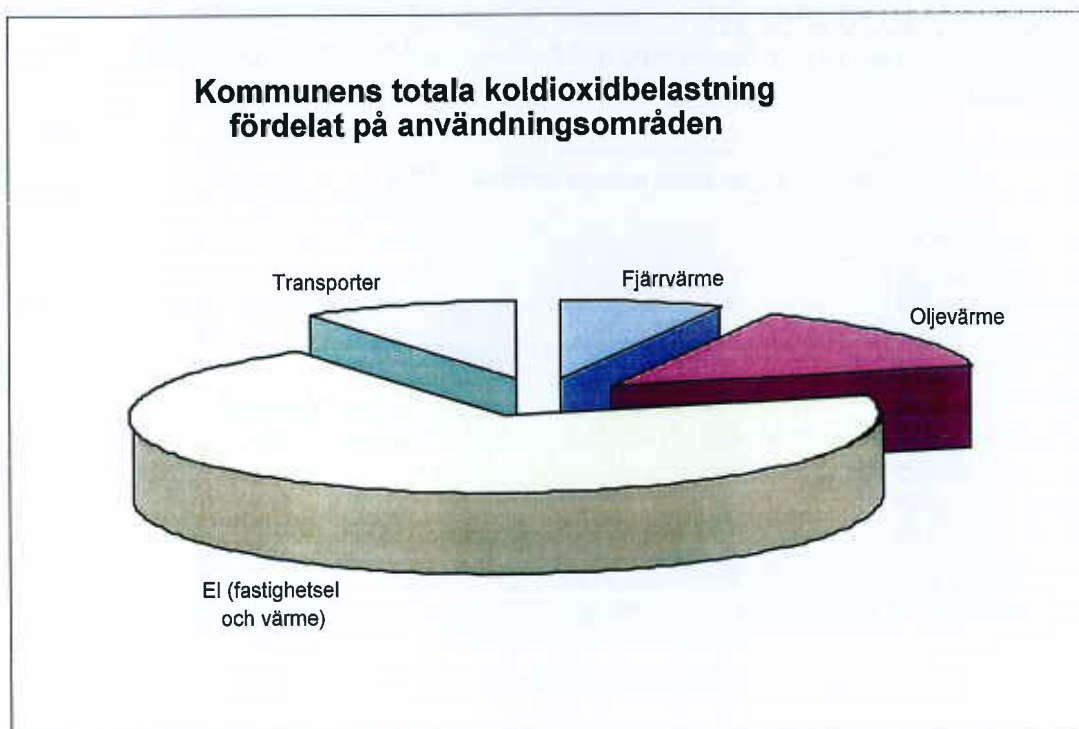
Hur energianvändningen är fördelad visas i nedanstående cirkeldiagram. Det framgår tydligt att det är uppvärmningen som står för den stora delen av kommunens energiförbrukning, men att det är vår elanvändning som står för den stora klimatpåverkan. Fjärrvärmens produceras till

mer än 95 % av bibränslen och ger liten klimatpåverkan. Inköp av el sker till största delen utan miljökrav vilket medför att klimatpåverkan beräknas utifrån schablon för nordisk elmix. En del av den elproduktionen beräknas då ske med fossila bränslen vilket ger en större klimatpåverkan än svensk elmix eller bra miljöval. Om vi kan köpa förnyelsebar el i större utsträckning kan klimatbelastningen minska betydligt.

Kommunens totala energianvändning och klimatbelastning (2009)					
	Fjärrvärme	El	Oljevärme	Transporter	Summa
MWh	38 160	20 374	1558	1029	61121
ton CO₂	204	2037	416	268	2926

6.1 Kommunens lokaler

Kommunen äger och hyr ut sammanlagt 247 000 m² lokaler (38 700 m² kommersiella lokaler, 110 000 m² skola och förskola) och bostäder (96 900 m²) via det kommunala bostadsbolaget Armada kommunfastigheter AB. För uppvärmning och el till belysning, ventilation mm användes 2009 13,6 GWh el och 32 GWh köpt värme. Egen produktion av värme till lokaler uppgick till 6 GWh eller ca 30 % av värmebehovet.

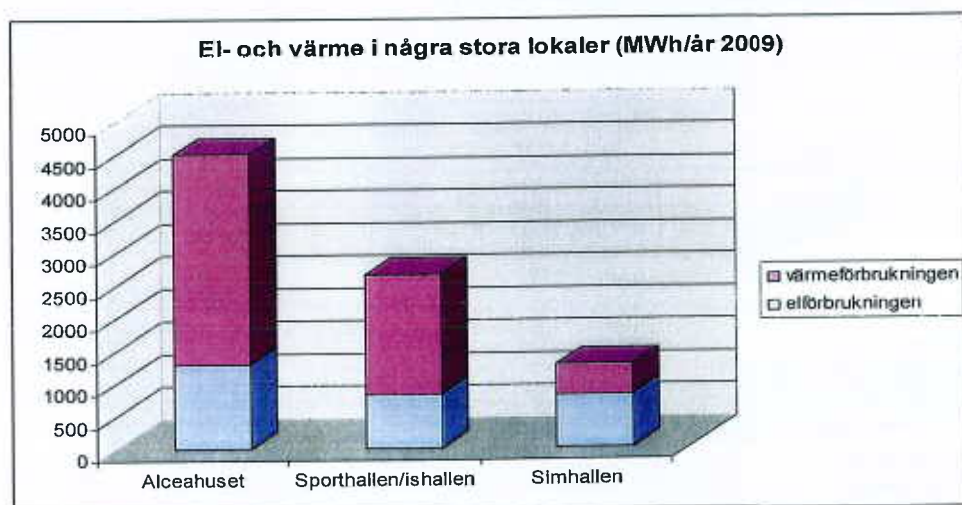
Under 2006-2007 kopplades ishallen och Söraskolan/badhuset in på fjärrvärmen vilket medförde stora kostnadsbesparingar jämfört med tidigare uppvärmning med el. Armadas egen värmeproduktion på Solskiftet försörjer Sjökarbyskolan, fritids och förskola, Solskiftesskolan samt Enebackens äldreboende. Tråsättra panncentral försörjer skola och förskolelokaler i Margretelund/Tråsättra. Värmeproduktionen är till 98 % från förnyelsebara bränslen, pellets.

Ett fåtal oljepannor finns kvar som värmekälla i kommunens lokaler, Ljusterö skola och Görjansgården, delar av Roslags-Kulla skola, Österskärs skola samt Gula villan på Malvavägen. De flesta oljepannorna har konverterats så att bioolja kan användas.

Samtliga lokaler som är större än 1000m² har energideklarerats. Under 2011-2012 kommer resterande lokaler att deklarerars. Normalt ingår värme i hyresavtalet med respektive verksamhet, men för sporthallen, simhallen och ishallen betalas el, värme och vatten separat.

Armada har beslutat att köpa ett vindkraftverk i Dalarna. Investeringen beräknas minska koldioxidutsläppen med 4 800 ton per år och ger tillgång till förnyelsebar el motsvarande en tredjedel av bolagets totala elförbrukning. Investeringen beräknas sänka elkostnaderna med drygt en miljon kronor om året.

En förskola, Skogslunden, som också är ett passivhus har uppförts i Skärgårdsstad. Huset är extremt välisolerat vilket gör att värmebehovet i byggnad blir mycket litet, 15 kWh per kvadratmeter och år. För uppvärmning och tappvatten till Skogslunden finns solfångare och en liten bergvärmepump. Tilluften tas in genom en markförlagd ventilationskanal. Här förvärms tilluften vintertid och förkyls sommartid. Komfortvärmen distribueras via ventilationssystemet med en hög återvinningsgrad. Skogslunden är en tvåplansbyggnad med plats för 90 barn.

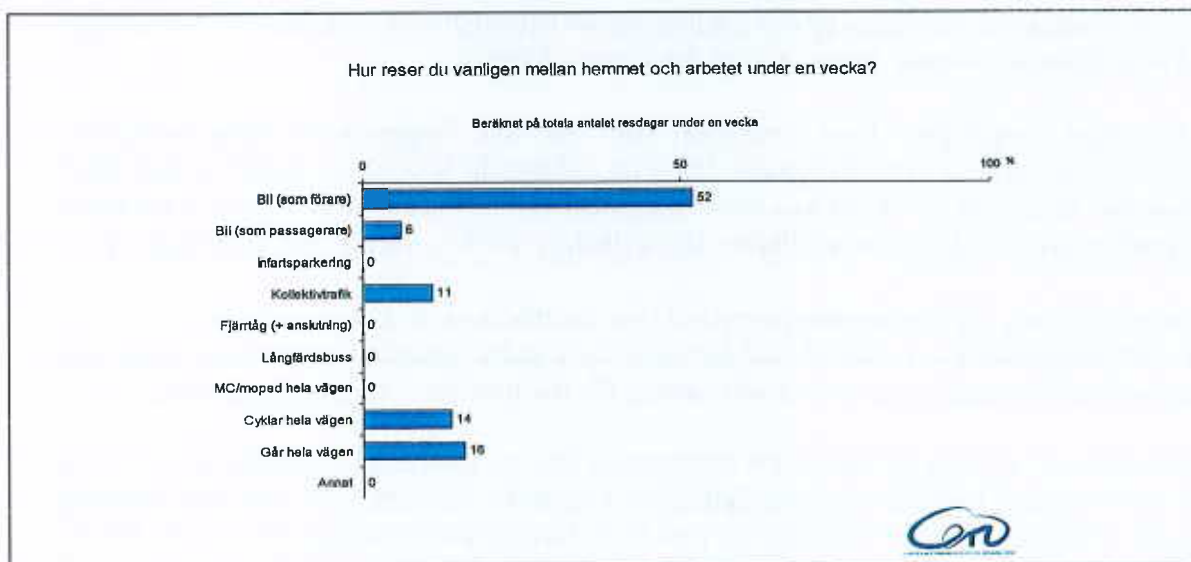

6.2 Kommunens transporter

Strategin och nulägesbeskrivningen omfattar de transporter som utförs av kommunens egen personal och med egna fordon. En kartläggning av kommunens fordonspark gjordes hösten 2010 med hjälp av en så kallad CERO-analys. Slutrapporten från analysen lämnades i april 2011 och kommer att bli ett bra underlag för fortsatta arbete med att minska våra transporter. Det har varit ett omfattande arbete att ta fram och sammanställa uppgifter om våra transporter. För att på ett enkelt sätt kunna följa upp åtgärder inom transportområdet krävs att rapporteringssystemet förbättras och att krav på uppföljning ställs i samband med upphandling av transporttjänster och bilar.

De bilar som kommunen äger eller leasar finns i huvudsak inom hemtjänsten, socialförvaltningen, den gemensamma bilpoolen (inrättad 2010) och inom kultur- och fritidsenheten. Österåkersvatten har 18 bilar till drift- och underhållsarbete som trafikerar kommunen, en bilpool samt en förmånsbil. Armada har tre egna bilar. Kommunens förvaltningar och bolag äger och leasar sammanlagt 67 fordon varav 2 är etanolbilar. Totalt är 15 bilar klassade som miljöbilar enligt MB2007. Den sammanlagda körsträckan uppgår till 1 424 000 km varav 270 000 km var körning med egen bil mot reseersättning. På grund av svårigheter med att få fram uppgifter om bilinnehavet 2009 är uppgifterna baserade på 2010/2011 års statistik. Någon större förändring av antal bilar har inte skett de senaste åren vilket gör att vi kan anta att samma transportmängd har utförts under 2009. Årsförbrukningen av drivmedel uppgår till 73 600 liter bensin och 34 455 liter diesel samt 2 100 liter E85. Bilpoolen som inrättades 2010 har tre etanolbilar av fyra. Övriga person- och godstransporter sker på uppdrag av kommunen och utförs av upphandlade entreprenörer och transportföretag.

Som en del av CERO-analysen genomfördes i november 2010 en resvaneundersökning i form av en enkät till 700 anställda. Där ställdes frågor om tjänsteresor och arbetsresor samt val av transportmedel. Svarsfrekvensen var 65 %.

Tjänsteresor sker i stor utsträckning inom kommunen och inom länet och sker till 74 % med bil. För längre tjänsteresor finns ramavtal med resebyrå och med SJ. Under 2009 reste vi 42 800 km med tåg och 28 750 km med flyg.

Det framkommer att det finns en potential att i större utsträckning ordna eller delta webb- möten eller telefonmöten.

Resor till och från jobbet sker till 58 % med egen bil och 30 % går eller cyklar hela vägen. En förbättrad kollektivtrafik till och från jobbet skulle få 30 % att avstå från att ta bilen.

Den kommunala hemtjänsten är uppdelad i två distrikt. Här genomförs många biltransporter ut till brukarna. Ansvaret för bilar i hemtjänsten ligger på respektive hemtjänstområde och kostnaden ingår i den "peng" som fördelas av vård- och omsorgsnämnden till Produktionsstyrelsen. För underhåll av kommunens sport och friluftsanläggningar finns ett antal fordon samt mindre arbetsfordon. På gruppboenden och daglig verksamhet finns ett antal större bilar, minibussar för persontransporter.

Inom transportområdet finns en potential att gå över till en högre andel förnyelsebart bränsle. Tillgången på miljöbränsle är dock för närvarande begränsad. Etanol finns tillgängligt på flera stationer i Åkersberga, men saknas på Ljusterö. Det finns en efterfrågan på en tankstation med biogas i kommunen vilket skulle kunna medföra ökad andel förnyelsebart bränsle framförallt för personbilar, men även för bussar och lastbilar. För korta tjänsteresor inom tätorten bör cykel i ökad utsträckning kunna vara ett alternativ. Någon el- eller hybridbil finns ännu inte i kommunens egen fordonspark.

6.3 Samhällsplanering

Genom kommunens planering av ny bebyggelse i planprogram och detaljplaner har man ett stort inflytande över hur transportbehovet kommer att se ut i framtiden. Målet bör vara att skapa en bilsnål tätort där det är korta avstånd mellan bostäder, arbetsplatser, butiker, skola och förskola och andra samhällstjänster. Planeringen bör leda till att man underlättar framkomligheten för gång- och cykeltrafiken. Nya bostadsområden bör prioriteras i lägen där det finns kollektivtrafik eller där det finns goda förutsättningar att ordna sådan trafik.

Av PBL framgår att planläggning och lokalisering av bebyggelse ska ske så att en långsiktig god hushållning med mark, vatten, energi och råvaror främjas.

I Boverkets byggregler finns specifika krav på nya byggnaders energianvändning. Byggreglerna beskriver hur byggnader ska vara utformade bl a så att energianvändningen begränsas. Med hjälp av de råd som ges i energideklarationerna kan även ägare till befintliga byggnader styra mot låga värmeförluster, lågt kylbehov, effektiv värme- och elanvändning.

EU-direktivet om byggnaders energiprestanda har omarbetats och ställer nya krav. Energimyndigheten har i samråd med Boverket och andra berörda aktörer inom bygg- och fastighetsområdet tagit fram en nationell strategi för främjande av lågenergibygnader.

I samband med att bygglov prövas för ombyggnad eller ny byggnad har kommunen en viktig roll att förmedla kunskap om energieffektivt byggande och alternativ för uppvärmning. Genom energirådgivningen kan enskilda men även bostadsrättsföreningar och mindre företag få råd om uppvärmning och andra energiåtgärder i bostäder och lokaler.

6.4 Drift och teknik

6.4.1 Vatten och avloppsförsörjning

Österåkersvatten ansvarar för kommunens VA-verksamhet och sedan 2010 även avfallsverksamheten. Bolaget har inte beslutat om något specifikt verksamhetsmål med

avseende på energieffektivisering men frågan är prioriterad och finns med som en viktig aspekt i samband med större investeringar. Diskussioner förs med leverantörer av t ex pumpar, styrsystem, omrörare och blåsmaskiner och i samband med upphandling. Men valet av teknik är alltid en avvägning mellan energiförbrukning, driftsäkerhet och reningsresultat.

Årligen redovisas statistik och nyckeltal till VAS. För egna lokaler, huvudkontoret på Sågvägen och personalutrymmen på Margretelund finns åtgärder att göra med avseende på belysning, ventilation mm. Även reningsverken har utrymmen där belysning och värme kan styras i större utsträckning för att energieffektivisera. Det finns ingen uttalad resepolicy för företaget men däremot en mötespolicy som uppmanar till distansmöten.

Företaget har egna bilar för service och underhåll, sammanlagt 36 bilar (< 3,5 ton) som i huvudsak är dieslbilar. Det finns en etanolbil som förmånsbil samt tre poolbilar (diesel med partikelfilter) som kan bokas för tjänsteresor. Tunga transporter och arbetsfordon anlitas på entreprenad.

Österåkersvatten AB ansvarar sedan 2010 även för avfallsfrågorna inom kommunen. En ny avfallsplan är under framtagande. Där är ett av målen att öka insamlingen av matavfall som kan gå till biogasproduktion.

Avloppsvatten från Åkersberga tätort och omgivningar renas vid Margretelunds avloppsreningsverk. Dessutom finns sex mindre kommunala reningsverk i Roslags-Kulla, Linanäs, Mellansjö, Rydbo, Nantes och i Skärgårdsstad. Avloppsreningen har sammanlagt en kapacitet på 43 910 personekvivalenter. Ledningsnätet är ca 21,6 mil med ca 65 pumpstationer. För vattendistribution och avloppsvattenrening förbrukades 3700 MWh under 2009. Vid Margretelunds reningsverk producerades 450 000 m³ rötgas varav 70 % används för att värma upp lokalerna vid reningsverket. Gasen har ett energiinnehåll på 6,3 kWh/m³ vilket totalt ger ett totalt energiinnehåll på 2,8 GWh.

Tabell energianvändning kWh/år VA

Verksamhetsområde	2009	kWh/m ³ distribuerat/renat vatten
Dricksvattendistribution	176 100	
Margretelunds reningsverk	2 301 000	0,79 kWh/m ³ avloppsvatten
Övriga reningsverk	339 400	1,4 kWh/m ³ avloppsvatten
Pumpstationer	884500	0,28 kWh/m ³ avloppsvatten

6.4.2 Avfallshantering

Kommunen har ingen egen behandlingsanläggning för avfall utan omlastning sker för vidare transport till regionala avfallsanläggningar. Vid Brännbackens avfallsanläggning pågår en sluttäckning av deponin som ska vara färdig 2013. Sedan 2009 samlas deponigasen upp från den del som har sluttäckts, avleds till en gasstation och facklas bort. Metangasen som har en stor klimatpåverkan omvandlas då till CO₂ och vatten. Gasen består till ca 30 % av metan och energiinnehållet uppgick 2009 till ca 1 GWh. Det sker för närvarande ingen värme- el eller bränsleproduktion av gasen. Från den del av deponin som inte är sluttäckt sker fortfarande ett läckage av metangas.

Avfallstransporterna från insamling till slutlig behandling står sammantaget för ett stort transportarbete. Under 2009 kördes 38 800 km vid insamling av hushållsavfall. Transporterna ingår inte i strategi då de utförs av en upphandlad entreprenör. Ett krav vid upphandlingen av en ny entreprenör 2011 var att transporterna ska kunna följas upp på ett bättre sätt. Österåkersvatten är ansvariga för upphandling och uppföljning av avfallsentreprenaderna.

6.4.3 Gatubelysning och vägunderhåll

Under 2009 förbrukades 1 511 MWh el till gatubelysningen. Under 2010 har det tagits fram en belysningsplan och nu påbörjas ett arbete med att successivt byta ut i första hand kvicksilverhaltiga ljuskällor till mera energieffektiv armatur och ljuskällor. Det kommer att halvera energiförbrukningen på de ca 700 ljuspunkter som byts ut. Genom en total översyn av befintlig belysning och utbyte till mera energisnål teknik för ny gatubelysning finns det en potential för lägre kostnader och minska energianvändning.

Vägrenhållning, sopning, snöröjning på kommunens vägar, gång- och cykelvägar utförs för närvarande av Miljöbyggarna Stockholm AB på uppdrag av kommunen.

6.4.4 IT

Den sammanlagda energiförbrukningen för våra datorer och servrar kan inte mätas separat idag. Ökat behov av lagringsutrymme ökar behovet av servrar som kräver mera energi. IT-enheten har som mål att ersätta servrar med virtuella servrar i den utsträckning det är möjligt vilket minskar utrymmesbehovet och energianvändningen. Kommunen har två serverhallar som har ett energikrävande kylbehov.

Användare av IT och annan teknisk utrustning som finns på arbetsplatserna kan genom bättre information och rutiner medverka till energieffektiviseringar. Det gäller även belysning, värme och ventilation i lokaler. IT-enheten kan medverka till att utveckla teknik och vana att delta och anordna resfria möten, telefonmöten och web-möten. Genom att ta fram riktlinjer för den som vill arbeta hemma kan onödiga säkerhetsrisker undvikas och miljöpåverkan från arbetsresor minskas.

6.5 Upphandling, köp av varor och tjänster

Vid all upphandling som har med fordon och transporter att göra ställer Upphandlingsenheten miljökrav motsvarande grundkraven i Miljöstyrningsrådets kriterier. Det kan t ex innebära att anbudsgivaren ska redovisa sitt miljöarbete. För fordon ska kraven på miljöklassning, bränsle, däck och tvätt kunna uppfyllas. Även vid upphandling av tjänster där transporter ingår som en del ställs krav på transporterna och fordonen. Vid upphandling av leveranser till kommunens verksamheter finns krav på veckoleveranser för att minska antalet transporter till kommunen. Kommunfullmäktige har i oktober 2010 tagit beslut om en miljöanpassad upphandlingspolicy.

6.5.1 Måltidsenheten

Kostpolicy för goda matvanor inom Österåkers kommun finns fastställda av Kommunfullmäktige den 15 juni 2009, § 76 (dnr KS 2008.40 622) Kostpolicyn gäller för verksamheterna inom förskola, skola, fritidshem, familjedaghem, fritidsgårdar och kommunala sportanläggningar. Av policyn framgår att ett miljötänkande ska genomsyra verksamheten. Andelen ekologisk mat ska vara 10 % år 2012 och 20 % år 2015. Kommunen ska även i möjligaste mån köpa närproducerad mat. För 2010 var andelen ekologisk mat 7,8 %. Under 2011 kommer ekologisk lättmjölk köpas in till skola och förskola och därmed kan målet på 10 % troligen att kunna uppnås.

Ekologisk mat medför ofta mindre klimatpåverkan. Närproducerad mat från regionen kan vara svår att få tag på men om valet står mellan inhemsk matproduktion och importerad mat så har det också stor betydelse för klimatpåverkan.

6.5.2 Nya lokaler till kommunal verksamhet

Kommunens lokalsamordnare ser till att förvaltningarnas behov av nya lokaler genomförs. För nya byggnader ska byggnormer, funktionskrav och arbetsmiljökrav uppfyllas. För närvarande ställs normalt inga ytterligare krav på energianvändning, uppvärmningsbehov, styrning av ventilation och belysning eller liknande. Sådana krav medför en merkostnad. Men det kan vara en fördyring som betalas på några års sikt med en lägre driftkostnad.

Det har i kommunen byggts en förskola, Skogslunden i Skärgårdsstad, som är ett passivhus. Byggekostnaden har varit 10-15 % högre än för ett vanligt hus men driftkostnaden blir lägre så att det efter några år är en billigare lokal totalt sett. En uppföljning av hur byggnaden har fungerat och vilka driftkostnader man har haft är viktigt för att det ska vara ett alternativ när beslut fattas om nya kommunala lokaler.

När kommunen hyr lokaler av privata fastighetsägare för att bedriva verksamhet ställs normalt inga krav på lokalernas energiprestanda. När kommunen köper verksamhet av privata utförare ställs i upphandlingen inga krav på energianvändningen i verksamheten.

Här finns en potential att i samband med att ett behov av nya lokaler ska utredas, ta med energi- och klimataspekten och se på kostnaderna mera långsiktigt.

6.5.3 Teknisk utrustning och IT

Inköp av servrar och all datorutrustning sker inom ett ramavtal från Kammarkollegiet. Det omfattar krav på energieffektiv utrustning. Det sker ingen upphandling utöver ramavtalet då det skulle vara alltför svårt och tidskrävande att ställa upp egna upphandlingskriterier.

6.6 Information och dialog

Vårt brukande av lokaler, arbetsplatser och teknisk utrustning har betydelse för den totala energianvändningen. För att göra rätt krävs ibland skriftliga rutiner hur tekniken ska användas. Det kan behövas instruktioner eller påminnelser på plats. Men framförallt är det en fråga om vanor och beteende.

Det finns en potential att minska våra tjänsteresor som görs t ex i samband med t ex utbildning, projektgruppsmöten eller arbetsmöten. För att möjliggöra resfria möten behövs instruktion och regler hur det bör gå till, men också ökade tekniska möjligheter. Det behövs utbildning av personalen hur man kan ordna ett webb-möte eller telefonmöte.

För val av transportmedel vid tjänsteresor bör det finnas rekommendationer i en resepolicy samt verktyg för att jämföra miljöpåverkan från olika färdsätt i samband med längre tjänsteresor. För att cykeln ska vara ett smidigt alternativ vid kortare tjänsteresor har en cykelpool anordnas. En sådan finns också på Roslagsvatten.

Resor till och från jobbet sker i stor utsträckning med egen bil. Det är relativt lätt och billigt att ställa bilen på jobbet. I resvaneundersökning framkommer att det finns en potential att använda andra transportmedel än bilen till och från jobbet. Det handlar om information, beteendeförändringar och attityder på arbetsplatsen, men också att kommunen som arbetsgivare underlättar t ex för cykelanvändare. Bättre cykelparkering med tak och låsmöjlighet är en tydlig positiv signal till cyklisterna. Hälsoaspekten och uppmaning till friskvård är bra argument för beteendeförändringar.

7. Handlingsplan

Handlingsplanen beskriver de åtgärder som kommunen avser att genomföra för att uppnå effektiviseringsmål och klimatmål. Respektive åtgärd har en ansvarig nämnd eller kontaktperson, schablonmässig bedömning av kostnaden samt en tidsplan. Uppföljning av handlingsplanen och åtgärder ska göras av miljöstrategen. En revidering av mål och handlingsplan ska göras i halvtid till 2014 för att stämna av hur långt vi har kommit och för att avgöra hur det fortsatta arbetet ska bedrivas.

Kostnaderna för vissa åtgärder är svåra att uppskatta då det handlar om att utreda och förbättra samarbeten som bör kunna utföras av befintlig personal. Energieffektivisering kan ses som en typ av kvalitetsarbete eller ekonomistyrning då det i många fall handlar om besparingar och att se till att ha kunskaper om energianvändningen i verksamheten. En ökad medvetenhet om energi- och bränsleförbrukning samt vilken miljöbelastning den medför ger verktyg för aktiva miljöbeslut.

För bedömning av kostnader i handlingsplanen används schablonerna: ++ hög kostnad, + viss kostnad, + - 0 varken besparing eller kostnad, - viss besparing, -- stor besparing

7.1 Lokaler och bostäder

Armada har genomfört en hel del åtgärder för att minska energianvändningen i kommunens lokaler och bostäder. För fortsatt arbete prioriteras lokaler med el- och oljeuppvärmning samt där man vet att energiförbrukningen är stor. För att bättre kunna följa upp och motivera energibesparingar bör separata el- och varmvattenmätare installeras i lokaler och bostäder där detta saknas. Det handlar om att förbättra informationen och dialogen mellan fastighetsansvariga, brukare och boende. Det måste också finnas en ekonomisk morot för att motivera de som använder lokaler och bostäder att tänka på energianvändningen.

Nya byggnormer kommer att medföra krav på lägre energiförbrukning/m² vid byggande av nya lokaler. En högre investeringskostnad ska ställas i relation till en lägre driftkostnad och miljöbelastning på sikt. För nya hyresavtal och upphandlade verksamheter bör krav kunna ställas på energieffektiva lokaler, att energianvändningen kan redovisas och följas upp.

För större lokaler som t ex badhus, ishall, bibliotek, Alceahuset bör det finnas en tydlig uppföljning av energiåtgången per år, mål för minskning, plan för åtgärder, information till brukarna.

För Österåkersvattens lokaler, reningsverk och pumpstationer, kontor och personalutrymmen, behöver en energikartläggning göras för att se vilka åtgärder som är mest effektiva.

Nr	Åtgärd	Ansvarig	Kostnad	Tidsplan
7.1.1	Energi är en stående punkt på driftmöten	Armada/Svefab	+ - 0	pågår
7.1.2	Installation av separat elmätare och mätning av varmvatten i bostäder och lokaler	Armada	+	pågår, varmvatten
7.1.3	Utreda hur energibesparingar kan komma verksamheter och boende till godo	Armada	+ - 0	klart 2014
7.1.4	Ta fram anvisningar för hur brukare av stora lokaler ska agera för att spara energi	Armada i samråd med brukarna	+	Pågår för ishall och sporthall
7.1.5	Energikartläggning av Österåkersvattens lokaler	Österåkersvatten	+	Start 2011
7.1.6	Översyn av "riktlinjer för lokaler" med syftet att vid anskaffande av nya lokaler för kommunens verksamhet ställa krav på energieffektiva lokaler	Lokalsamordnaren	+ - 0	Under 2011 ska lokalpolicyn revideras
7.1.7	Införa rutin för att privata utförare ska redovisa energianvändningen i sina lokaler i samband med att de får tillstånd.	Beställarnämnderna	+ - 0	Start 2011

Uppföljning och nyckeltal

1. Andel förnyelsebar energi till kommunala lokaler
2. Energianvändningen per yta i lokaler och bostäder kWh/m² (BOA + LOA)

7.2 Transporter och resor

För tjänsteresor som utgår från Alceahuset finns fr om 2010 en bilpool med etanolbilar, men av de leasingbilar och bilar som kommunen äger kan endast 3 % köras på förnyelsebara bränslen.

Av resvaneundersökningen framgår att resor till och från arbetsplatsen i stor utsträckning sker med bil, men att cykeln kan vara ett alternativ både för kortare resor i tjänsten men också till och från arbetet. Kommunen som arbetsgivare kan inte bestämma på vilket sätt vi tar oss till och från jobbet, men kan på olika sätt påverka vår inställning. Med information, friskvårdsaktiviteter, tävlingar eller utlottningar kan cyklisterna bli fler. Möjligheterna att parkera cykeln bekvämt och att kunna låna cyklar till tjänsteärenden motiverar till att ställa bilen hemma.

En resepolicy är ett styrdokument där arbetsgivaren kan förorda transportmedel för tjänsteresor och rekommendera att verktyg för bedömning av klimatpåverkan ska användas.

För de som har möjlighet och vill kan arbete hemifrån minska resandet och samtidigt förbättra situationen för dem som har lång restid.

Nr	Åtgärd	Ansvarig	Kostnad	Tidsplan
7.2.1	Öka andelen miljöbilar som kommunen äger och leasar till minst 50 % till 2020	Upphandling i samråd med upphandlande enhet	+	Aktuellt när avtal ska förnyas
7.2.2	Utreda om vi bör ha en policy för arbete hemifrån	Ledningsgruppen	+ - 0	2011
7.2.3	Ta fram en resepolicy för alla våra tjänsteresor	Ekonomienheten	+ - 0	Finns uppdrag
7.2.4	Anordna en cykelpool med tjänstecyklar vid Alceahuset	Serviceenheten	+ - 0	påbörjat
7.2.5	Anordna bra cykelparkering vid större arbetsplatser, med låsmöjlighet och tak	Armada tillsammans med kommunen som beställare	+	påbörjat
7.2.6	Verka för att ett tankställe för biogas ska finnas i kommunen	Samhällsbyggnadsförvaltningen, Näringslivsenheten	+ - 0	Start 2011
7.2.7	Utreda möjligheter till bättre kollektivtrafik till Alceahuset	Samhällsbyggnadsförvaltningen i samråd med SL	+ - 0	Start 2011
7.2.8	Utse fordonsansvarig inom kommunen	Ledningsgruppen	+ - 0	2011

Uppföljning och nyckeltal

1. Kostnad för reseersättning/heltidsanställd
2. Andel miljöbilar av det totala antalet som ägs eller leasas av kommunens förvaltningar och bolag

7.3 Samhällsplanering och byggande

Kommunen har i sin planering av nya bostadsområden och infrastruktur stort inflytande över energi- och trafikfrågor. Översiktsplanen 2006 har ett hållbart samhälle som övergripande vision. Det ska vara självklart att ta med klimat- och energiaspekten i detaljplaner och program. Vi ska bygga för framtiden och kunna uppfylla kommuninnevärnarnas förväntningar på att kunna leva och bo med liten miljö- och klimatpåverkan.

Nr	Åtgärd	Ansvarig	Kostnad	Tidsplan
7.3.1	Lågenergihus ska vara ett alternativ i beslutsunderlaget för nyproduktion av lokaler för kommunal verksamhet	Lokalsamordnare/Armada	+0	pågår
7.3.2	Utreda möjlighet till bygglovsrabatt vid byggande av lågenergihus	Samhällsbyggnadsförvaltningen	+ - 0	Klart 2012
7.3.3	Ta fram checklista för att ta med klimat- och energiaspekter vid fysisk planering och MKB	Plan- och exploateringsenheten	+0	påbörjat
7.3.4	Informera om energirådgivningen i samband med bygglov	Bygglovsenheten	+0	påbörjat

Uppföljning och nyckeltal

1. Antal nya bostäder inom SL:s riktvärde för avstånd till kollektivtrafik. För villabebyggelse 900 meter och för flerbostadshus 300 meter.
2. Antal passivhus/lågenergihus i kommunen som geografiskt område

7.4 Drift och teknik

Till det här ansvarsområdet hör olika typer av service, underhåll och drift av infrastruktur som vatten och avloppsnätet, vägar och belysning, skötsel och anläggande av grönområden och friluftsanläggningar, men även användning av teknisk utrustning och hjälpmedel på våra arbetsplatser som IT, telefoni och kontorsutrustning.

Nr	Åtgärd	Ansvarig	Kostnad	Tidsplan
7.4.1	Ta fram en plan för att minska läckaget i ledningsnätet för VA med bedömning av energi- och klimatpåverkan	Österåkersvatten	+	
7.4.2	Ta vara på all energi från rötgas som produceras vid Margretelunds reningsverk	Österåkersvatten	+	
7.4.3	Utreda möjlighet att ta till vara deponigasen från Brännbacken för värme eller elproduktion	Miljö- och hälsoskydds-enheten/BRÅAB		Klart 2012
7.4.4	Utbyte av all gatubelysning till mera energieffektiva lampor och armatur	Väg- och trafikenheten	+	pågår
7.4.5	Ta fram instruktion för användning datorer och annan teknisk utrustning för att minska energianvändningen	IT-enheten och serviceenheten	+0	Start 2011
7.4.6	Utreda möjligheter till värmeåtervinning från serverhallar	Armada/Svefab	+	Start 2011

Uppföljning och nyckeltal

1. Andel rötgas som används för energiändamål vid Margretelunds reningsverk och Brännbacken
2. Elförbrukningen till gatubelysning.
3. Elförbrukningen i Alceahuset.

7.5 Upphandling, köp av varor och tjänster

Fortsatt skärpning av miljökrav i upphandling driver teknikutvecklingen framåt. Det finns en miljöanpassad upphandlingspolicy fastställd av KF. Miljökrav ställs regelmässigt vid upphandlingar. Som hjälp används Miljöstyrningsrådets kriterier.

Nr	Åtgärd	Ansvarig	Kostnad	Tidsplan
7.5.1	Ta fram en upphandlingspolicy med miljö- och energikrav för Österåkersvatten	Österåkersvatten	+ -0	Miljöpolicy finns
7.5.2	Information till förskolor om närodlat och ekologisk mat	Produktionsförvaltningen, måltidsenheten	+	
7.5.3	Upphandla teknisk utrustning med miljöstyrningsrådets avancerade krav	Upphandlingsenheten	+	Start 2011

Uppföljning och nyckeltal

1. Andel ekologisk mat som har köpts in till skola och äldreomsorg inom måltidsenhetens ansvarsområde.

7.6 Information och dialog

Ett syfte med strategin är att få en bra beskrivning av nuläget för att möjliggöra uppföljning och kunna motivera till ytterligare åtgärder. Vi behöver informera och sprida kunskaper internt men vi har också möjligheter att påverka kommuninnevanare och företag.

Nr	Åtgärd	Ansvarig	Kostnad	Tidsplan
7.6.1	Information via intranät och alceamöten om energi och transportfrågor	Miljöstrateg	+ -0	Start 2011
7.6.2	Årligen redovisa nyckeltal och måluppfyllelse i klimat- och energistrategin	Miljöstrateg	+ -0	Start 2011
7.6.3	Informationsprojekt för att minska biltrafiken vid skolor- och förskolor	Vägtrafikenheten, miljöstrateg	+	Kampanj hösten 2011
7.6.4	Förstärka energikompetensen inom SBF för att kunna ge råd om energieffektivt byggande	Samhällsbyggnadsförvaltningen	+	Start 2011

Uppföljning och nyckeltal

1. Årsrapport till energimyndigheten och sammanställning av åtgärder och måluppfyllelse i årsredovisning

8 Uppföljning och fortsatt arbete

Syftet med att ta fram en klimat- och energistrategi är också att synliggöra det arbete som redan pågår. Med hjälp av nyckeltal och tydlig redovisning kan vi se vart vi är på väg och om det krävs ytterligare åtgärder för att nå målen.

8.1 Rapportering till Energimyndigheten

I mars 2011 redovisades en första version av Österåkers klimat- och energistrategi till Energimyndigheten. När det slutliga versionen har antagits av kommunfullmäktige kommer beslut och strategi att skickas in. Därefter ska en årlig redovisning av handlingsplan och åtgärder ske fram till 2014 då stödet från Energimyndigheten upphör.

8.2 Fortsatt arbete

Den här klimat- och energistrategin har tagits fram som ett projekt inom miljö- och hälsoskyddsenheten. Ekonomiskt bidrag till arbete med energieffektivisering lämnas fram till 2014 av Energimyndigheten under förutsättning att åtgärder genomförs enligt strategin och att en uppföljning sker. Miljöstrategen bör utses som ansvarig för fortsatt arbete i enlighet med strategin genom ett särskilt uppdrag och med tillgång till tillräckliga resurser.

Fortsatt arbete med klimat- och energifrågor kan ske genom att ta fram:

- En klimat- och energistrategin för hela kommunen som geografiskt område.
- En klimatanpassningsplan för att bedöma och förebygga effekter av kommande klimatförändringar.
- En kompletterad klimat- och energistrategin för att uppfylla kraven i lagen om kommunal energiplanering. Plan och exploateringsenheten har sedan tidigare ett uppdrag att ta fram en energiplan (KS §107/07). Lagstiftningen ses nu över på Energimyndigheten och det kan finnas anledning att avvakta den utredningen innan ett sådant arbete påbörjas.

Bilaga 1 Beräkningsförutsättningar

Total energianvändning kommunens förvaltningar och bolag 2009

energislag	Fjärrvärme	El	Eldningsolja	Transporter	Summa
MWh/år	38160	20300	1560	1072	51360
Ton CO ²	151	2037	416	284	2890
uppskattad kostnad	17,5 milj kr	7 milj kr	1,2 milj kr	2,0 milj kr	27,7 milj kr

Klimatpåverkan från el

Nordisk elmix 1 kWh = 100 g CO₂

Svensk elmix 1 kWh = 40 g CO₂

Miljömärkt el = 0 g CO₂

Kommunens transporter

	antal mil	kg CO ₂
Egen bil i tjänsten	28650	60160
Kommunens bilar	91460	161 260
ROSVAB	30600	62300
Flyg	2875	3910
Tåg	4280	0,3

Armadas energianvändning MWh 2009:

el 13 600 MWh

(13 157 MWh till lokaler och 443 MWh till bostäder)

(5700 MWh värme och 7900 MWh fastighetsel)

eldningsolja 1159 m³

bioolja 103 m³

fjärrvärme 38200

Eluppvärmda bostäder Armada 2009:

Roslags-Kulla 229 MWh

Bagartomten 126,6 MWh

Gula villan 17,2 MWh

Ljuva livet 69,8 MWh

Summa: 442,6 MWh el till bostäder varav 2/3 är värme och resten driftel

Antal heltidsanställda 2009 är 1798 st

Summa koldioxidutsläpp 2925 ton

1,6 ton/heltidsanställd

Produktionsenhet	Effekt MW	Bränsle	Produktion 2009 GWh
Säby pelletspanna 1	3,5	pellets	
Säby pelletspanna 2	3,5	pellets	Summa pellets 30,4
Oljepanna 1	6,8	bioolja	
Oljepanna 2	6,8	bioolja	Summa bioolja 6,9
Värmepump	6	sjövärme/driftel	Nettoprod. 7,5
Hacksta oljepanna 1	6	eldningsolja	
Hacksta oljepanna 3	6	eldningsolja 1	Summa olja 0,27
Hacksta elpanna	3	el	0,11
Solskiftetpanna 1+2	2 x 3,3	pellets	9,6
Solskiftet olja	3,3	eldningsolja 1	0,7
Träsättra panna 2,3	2 x 0,3	pellets	1,4
Träsättra panna 1	1,2	eldningsolja 1	0,08
Summa	53,3 MW		56,96 GWh

Tabell 1, källa miljörapporter EON och Armada

KS § 179

Dnr KS 2011/174-191

Utdrag: akten, KF

Gemensamt överförmyndarkansli i kommunerna Österåker, Norrtälje, Täby och Vallentuna**Ärende**

Österåker, Norrtälje, Täby och Vallentuna kommuner har under våren 2011 tillsammans utrett möjligheterna till samverkan inom överförmyndarens verksamhetsområde. Utredningen visar på fördelar med samverkan mellan kommunerna och således har förslag utarbetats om inrättandet av ett gemensamt överförmyndarkansli.

Tidigare beredning

- Arbetsutskottet har behandlat ärendet den 21 september 2011, § 143.
- Kommunstyrelsens kontor/kommunkansliet redogör för ärendet i tjänsteutlåtande daterat 2011-08-30.
- Public Partner, *Samverkan inom överförmyndarverksamheten inom Norrtälje, Täby, Vallentuna och Österåker*, Maj 2011

Yrkande

- Ann-Christine Furustrand (S) yrkar att *samverkan mellan nordostkommunernas överförmyndarverksamhet utvecklas, men att Överförmyndarverksamheten kvarstår på plats i Österåkers kommun.*
- Michaela Fletcher Sjöman (M) yrkar i enlighet med Arbetsutskottets förslag med ett tillägg om en beslutsats (5): *Utvärdering av verksamheten sker senast den 31 december 2013.*

Proposition

Ordföranden ställer proposition på Ann-Christine Furustrands (S) yrkande mot Michaela Fletcher Sjömans (M) yrkande (reviderat huvudförslag) och finner att Kommunstyrelsen beslutar i enlighet med Michaela Fletcher Sjömans (M) yrkande.

Votering

Votering begärs och verkställs med Ja-röst för bifall till Michaela Fletcher Sjömans (M) yrkande och Nej-röst för bifall till Ann-Christine Furustrands (S) yrkande. Voteringen utfaller enligt bilagd omröstningslista med 11 Ja-röster mot 4 Nej-röster. Kommunstyrelsen har således beslutat i enlighet med Michaela Fletcher Sjömans (M) yrkande.

Forts.

Forts. § 179

Kommunstyrelsens beslut

Kommunfullmäktige beslutar

1. Österåkers kommun beslutar att medverka i bildandet av ett gemensamt kansli för överförmyndarverksamheten tillsammans med kommunerna Norrtälje, Täby och Vallentuna med start den 1 januari 2012.
2. Det gemensamma överförmyndarkansliet ska ha sitt säte i Täby kommun.
3. Driftskostnaderna för det gemensamma överförmyndarkansliet ska inte överstiga de sammanlagda kostnaderna enligt dagens organisation och kostnaderna ska fördelas kommunerna emellan i proportion till verksamhetens omfattning i respektive kommun.
4. Kommunstyrelsen får i uppdrag att teckna samverkansavtal med berörda kommuner i enlighet med beslut 1-3 ovan.
5. Utvärdering av verksamheten sker senast den 31 december 2013 .

Särskilt yttrande

– Ann-Christine Furustrand (S) medges lägga nedan angivet särskilt yttrande till protokollet:

"Särskilt yttrande från Socialdemokraterna

Vi ser positivt till att nordost kommunerna samverkar där så är möjligt. När det gäller lokaliseringen av Överförmyndarverksamheten anser vi att den även fortsättningsvis skall finnas på plats här i Österåker. Den lokala närheten menar vi har stor betydelse av många skäl, för den enskilde brukaren, ställföreträdaren samt genom att finnas i kommunen ha en mer naturlig direktdialog mellan de kommunala instanserna. Den lokala kännedom och närheten menar vi bör inte underskattas. Österåkers kommun bör nu ta tillvara på den personal som arbetat länge med Överförmyndarverksamheten och med hjälp av dem bygga upp en verksamhet på plats här i Österåker som är hållbar för framtiden.

Ann-Christine Furustrand"

Bilaga Omröstningslista 179/2011

AFS

Justerandes sign

ACF

Utdragsbestyrkande

Pragna omröstningslista 17/1/2011

VOTERINGSLISTA

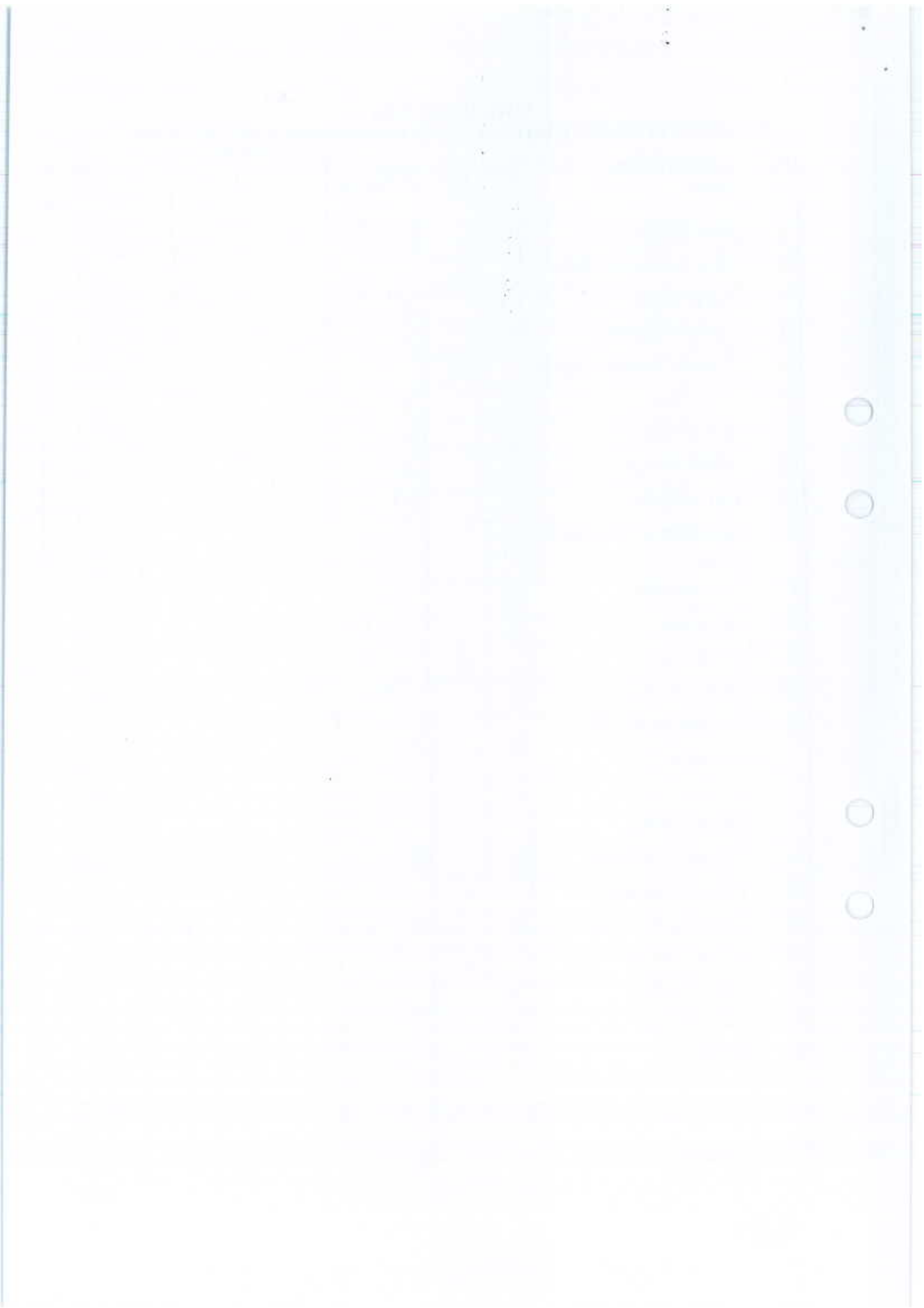
KOMMUNSTYRELSEN I ÖSTERÅKERS KOMMUN (mandatperiod 2010-2014)

Ändringsdatum 2011-08-12

Parti	LEDAMÖTER Namn	När - var	Från- var	§ 179			§			§			§			
				J	N	A	J	N	A	J	N	A	J	N	A	
M	Johan Boström	X		X												
M	Eliza Roszkowska-Öberg		X													
M	Hampe Klein	X		X												
M	Conny Söderström	X		X												
FP	Elisabeth Gunnars 1:e vice ordf		X													
FP	Pablo Garay	X		X												
C	Björn Pålhammar	X		X												
KD	Mikael Ottosson	X		X												
ÖP	Rolf Granström	X		X												
S	Ann-Christine Furustrand 2:e vice ordf	X			X											
S	Anas Abdullah	X			X											
S	Marie Ende	X			X											
RP	Gunilla Ysberg		X													
MP	Michael Solander	X			X											
M	Michaela Fletcher Sjöman, ordförande	X		X												
ERSÄTTARE																
M	Christina Funhammar	X		X												
M	Kenneth Netterström		X													
M	Jeanette Widén	X		X												
FP	Fredrik Pahlberg		X													
S	Hans Johansson	X														
RP	Marie Wengse	X		X												
V	Bo Edlén	X														
	Resultat				11	4										

RS

ACT

Kommunstyrelsens kontor/kommunkansliet
Maj Åberg Palm

2011-08-30 Dnr.

Till Kommunstyrelsen

Gemensamt överförmyndarkansli i kommunerna Österåker, Norrtälje, Täby och Vallentuna

Ärende

Österåker, Norrtälje, Täby och Vallentunas kommuner har under våren 2011 tillsammans utrett möjligheterna till samverkan inom överförmyndarens verksamhetsområde.

Beslutsförslag

Kommunstyrelsen föreslår Kommunfullmäktige besluta

1. Österåkers kommun beslutar medverka i bildandet av ett gemensamt kansli för överförmyndarverksamheten tillsammans med kommunerna Norrtälje, Täby och Vallentuna med start den 1 januari 2012.
2. Det gemensamma överförmyndarkansliet ska ha sitt säte i Täby kommun.
3. Driftskostnaderna för det gemensamma överförmyndarkansliet ska inte överstiga de sammanlagda kostnaderna enligt dagens organisation och kostnaderna ska fördelas kommunerna emellan i proportion till verksamhetens omfattning i respektive kommun.
4. Kommunstyrelsen får i uppdrag att teckna samverkansavtal med berörda kommuner i enlighet med beslut 1-3 ovan.

Bakgrund

Österåker, Norrtälje, Täby och Vallentunas kommuner har under våren 2011 tillsammans utrett möjligheterna till samverkan inom överförmyndarens verksamhetsområde. Utredningen har genomförts i två steg. Initialt har intresset för samverkan, möjliga samverkanskonstellationer och möjliga samverkansformer undersökts. I ett andra steg har utredningen inriktats på att klarlägga förutsättningarna för en gemensam tjänstemannaorganisation. Danderyds kommun deltog i utredningens inledande del men beslutade sedan att inte medverka i det fortsatta arbetet.

Public Partner har anlitats som konsult i utredningsarbetet. I uppdraget ingick att belysa i vilken grad samverkan kan bidra till ökad kvalitet och kostnadseffektivitet i verksamheten. I utredningen har olika samverkansformer undersökts och man har konstaterat att samverkan genom avtal är det enda lämpliga alternativet.

Till skillnad från övriga kommunala nämnder kan den politiskt tillsatta överförmyndarfunktionen inte omorganiseras under pågående mandatperiod. Detta är reglerat i föräldrabalken (19 kap 7 § FB) och tar över kommunallagens bestämmelser om kommunala nämnder. Överförmyndare hos

2011-08-30 Dnr

en kommun kan dock delegera beslutanderätt till en anställd i en annan kommun, varför en gemensam tjänstemannaorganisation är genomförbar inom mandatperioden.

De fyra kommunerna föreslås således samordna sin verksamhet i ett gemensamt kansli som utför tjänster åt överförmyndaren i de aktuella kommunerna. (I Vallentuna kommun finns en överförmyndarnämnd medan de tre övriga har en överförmyndare och en ersättare.) Det gemensamma kansliet föreslås placeras i Täby som då också blir värdkommun med personal- och verksamhetsansvar.

Andra exempel

a) Gemensam nämnd

Allt fler kommuner har valt att gå samman och bildat gemensam nämnd för överförmyndarverksamheten. I Stockholms län bildades vid årsskiftet 2010/2011 tre gemensamma nämnder enligt följande: de tre kommunerna Upplands Väsby, Sollentuna och Sigtuna, de två kommunerna Vaxholm och Värmdö samt de fem kommunerna Haninge, Botkyrka, Tyresö, Huddinge och Nynäshamn.

b) Samverkan genom avtal om gemensamt kansli

Sedan 2007 bedrivs överförmyndarverksamheten i östra Skaraborg i samverkan genom avtal. Skövde står värd för ett kansli som idag expanderat till att omfatta 12 kommuner. Kommunernas överförmyndare har delegerat beslutanderätten till tjänstemän på kansliet så långt detta är möjligt enligt lagstiftningen på området. De sist tillkomna kommunerna har dock en viss lokal service även hos den egna kommunen pga ett större geografiskt avstånd till det gemensamma kansliet. Funktionen upprätthålls av dessa kommuners överförmyndare med en omfattning av vardera ca 10 % av heltid.

Fördelar

Vanligtvis bedrivs verksamheten av en ensam överförmyndare med en begränsad administrativ service. Verksamheten är beslutsintensiv och regelverket som styr den är komplext. Det krävs tillgång till ekonomisk och juridisk kompetens. Besluten får inte sällan stora konsekvenser för den enskilde.

En organisation med fler anställda blir mindre sårbar vad gäller tillgång till kompetens och möjligheten att träda in för varandra. En gemensam organisation ger också fler kommuner tillgång till specialistfunktioner och specialistkompetens. Större organisationer ses som mer attraktiva på arbetsmarknaden vilket gör det lättare att rekrytera personal med sådan kompetens.

Omfattning

I dagsläget finns 5,5 handläggartjänster i de fyra aktuella kommunerna. Därutöver handlägger överförmyndarna själva ärenden till en omfattning om ca ytterligare 2 tjänster. Beräkningar av ärendemängden m.m. i de fyra kommunerna har genomförts i utredningen och jämförelser har gjorts med den ovan beskrivna Skövdemodellen. Den sammanlagda resurstilldelningen i de fyra kommunerna motsvarar den i Skövdemodellen.

2011-08-30 Dnr

Ekonomiska konsekvenser

Befintliga tjänster föreslås överföras till det gemensamma kansliet i den omfattning som verksamheten har idag. I det korta perspektivet kommer det att bli svårt att åstadkomma ekonomiska vinster. Initialt kan det snarare tillkomma kostnader för t.ex. inrättande av gemensamma lokaler, gemensamt systemstöd och arkiv. Det kan även uppstå kostnader i Norrtälje, Vallentuna och Österåker för viss bibehållen tillgänglighet i hemkommunen. På sikt är dock målet för den gemensamma organisationen att minska kostnadsutvecklingen genom bl.a. förenklad administration.

Tidplan

Ett gemensamt kansli med säte i Täby skulle kunna starta sin verksamhet den 1 januari 2012. Under hösten 2011 skulle i så fall frågor gällande lokaler, mottagningstider, delegationer, överföring av personal inklusive utseende av chef klargöras. Efterhand kan gemensamma arbetsmetoder och rutiner vidareutvecklas.

Avtal

Vid inrättande av gemensam förvaltningsorganisation upprättas ett avtal mellan parterna som huvudsakligen omfattar följande delar:

- Överenskommelse om inrättande av en gemensam tjänstemannaorganisation för överförmyndarverksamheten
- Värdkommun för det gemensamma kansliet
- Värdkommunens ansvar för personal och verksamhetens utförande
- Principer för budget och kostnadsfördelning
- Delegation av alla tillåtna uppgifter till tjänstemannaorganisationen
- Lokala upplåtelse av besökslokaler för överförmyndarens och tjänstemannaorganisationens besöksverksamhet
- Fördelning av besöks och telefontider

Karin Proos
Kommundirektör

Maj Åberg Palm
Utredningssamordnare

Bilagor

1. Rapport från Public Partner maj 2011: "Samverkan inom överförmyndarverksamheten inom Norrtälje, Täby, Vallentuna och Österåker"
2. MBL-protokoll

2011-09-19

Parter:

För Österåkers kommun:

Katarina Leinar

För JUSEK:

Per Olof Sorsell

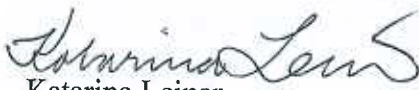

Ärende: Förhandling enligt 11 § MBL angående gemensamt överförmyndarkansli i kommunerna Österåker, Norrtälje, Täby och Vallentuna.

- § 1** Förhandlingen är påkallad av arbetsgivaren med anledning av gemensamt överförmyndarkansli i kommunerna Österåker, Norrtälje, Täby och Vallentuna. Befintlig tjänst i Österåkers kommun överförs till ett nybildat gemensamt kansli med säte i Täby kommun. Överflyttningen omfattas av verksamhetsövergång.
- § 2** Arbetsgivaren avser ingå i ett gemensamt överförmyndarkansli och befintlig tjänst flyttas till detta.
- § 3** Parterna var efter överläggning eniga om förslaget.

För Österåkers kommun

Katarina Leinar

För JUSEK

Per Olof Sorsell

Samverkan inom överförmyndar- verksamheten inom Norrtälje, Täby, Vallentuna och Österåker

Maj 2011

Mats Carlström
Eva Lagbo Bergqvist
Madeleine Sjöstrand

Innehåll

1	Inledning.....	3
2	Överförmyndarverksamheten i korthet	3
2.1	Överförmyndarens uppdrag.....	3
2.2	God man till ensamkommande barn.....	4
2.3	Utvecklingsriktning.....	4
3	Kommunala samverkansformer.....	5
3.1	Kommunalförbund	6
3.2	Samägt aktiebolag	6
3.3	Gemensam nämnd	6
3.4	Samverkan genom avtal	7
4	Överförmyndarverksamheten i dag.....	8
4.1	Norrälje kommun	8
4.1.1	Organisation	8
4.1.2	Verksamhet och ekonomi	8
4.2	Täby kommun.....	9
4.2.1	Organisation	9
4.2.2	Verksamhet och ekonomi	9
4.3	Vallentuna kommun	10
4.3.1	Organisation	10
4.3.2	Verksamhet och ekonomi	11
4.4	Österåkers kommun.....	12
4.4.1	Organisation	12
4.4.2	Verksamhet och ekonomi	12
5	Förutsättningar för en utökad samverkan	13
5.1	Ekonomi och bemanning.....	13
5.2	Förhållanden kring ensamkommande flyktingbarn.....	14
5.3	Samverkan genom avtal	15
5.3.1	Positiva effekter.....	15
5.3.2	Risker.....	16
6	Exemplet Skövde – Överförmyndarkansli i samverkan	17
6.1	Lärdomar från överförmyndarkansli i samverkan – Skövdeexemplet	17
7	Kostnadsbild för ett gemensamt kansli för Täby, Vallentuna, Österåker och Norrtälje.....	17
	Bilaga Faktaunderlag.....	19

1 Inledning

Kommunledningen i Täby, Österåker, Vallentuna och Norrtälje kommuner har beslutat att tillsammans utarbeta ett beslutsunderlag vad gäller samverkan avseende överförmyndarens verksamhetsområde. Utredningen har genomförts i två steg. Initialt har intresset för samverkan, möjliga samverkanskonstellationer och möjliga associationsformer undersöks genom intervjuer med respektive kommuns kommunstyrelseordförande och kommundirektör. I ett andra steg har utredningen inriktats på att utreda förutsättningarna för en gemensam förvaltningsorganisation. Danderyds kommun deltog i utredningens inledande del men beslutade att inte delta i utredningens andra steg.

Syftet med utredningen är att utarbeta ett beslutsunderlag för att kunna ta ställning till lämpliga samverkanskonstellationer, lämplig associationsform och vilka förändringar/förbättringar det skulle kunna innebära för respektive kommun.

Public Partner har anlåtts som konsult i utredningsarbetet. I uppdraget ingår att belysa i vilken grad samverkan kan ge ett positivt bidrag när det gäller kostnadseffektivitet och ökad kvalitet i verksamheten. En styr- och arbetsgrupp har knutits till utredningen. Styrgruppen representeras av respektive kommuns kommundirektör. Arbetsgruppen har representerats av tjänstemän vid respektive kommuns kanslifunktion och konsulter från Public Partner.

2 Överförmyndarverksamheten i korthet

2.1 Överförmyndarens uppdrag

Överförmyndarverksamheten regleras främst av bestämmelser i föräldrabalken (FB). Lagtexten fick sin ursprungliga utformning 1949 och den uppdaterades senast 2010. Enligt FB ska det finnas en överförmyndarnämnd eller överförmyndare i varje kommun. Överförmyndaren eller överförmyndaren ska utöva tillsyn över ställföreträdare. En ställföreträdare kan vara en förmyndare, förvaltare eller en god man. Den person som har ställföreträdare benämns huvudman. Ställföreträdaren ska ta till vara sin huvudmans intressen. I ställföreträdarens uppdrag ingår att bevaka huvudmannens rätt, att förvalta huvudmannens egendom samt att sörja för hans eller hennes person. Det övergripande tillsynsansvaret över verksamheten åligger Länsstyrelsen.

Överförmyndarens uppdrag omfattar myndighetsutövning mot enskilda människor som är i stort behov av samhällets skydd. Huvudmännen är därmed beroende av en väl fungerande förvaltning. Överförmyndare och dennes ersättare ska väljas av Kommunfullmäktige. Ledamöter och ersättare i överförmyndarnämnden ska väljas av Kommunfullmäktige till det antal fullmäktige bestämmer. Antalet ledamöter får dock inte understiga tre. Överförmyndare, ledamot i överförmyndarnämnd och ersättare väljas för fyra år, räknade från och med den 1 januari året efter det, då val i hela riket av kommunfullmäktige ägt rum. Överförmyndare, ledamot i överförmyndarnämnd och ersättare ska vara folkbokförda i kommunen.

Överförmyndarnämnden får uppdra åt en ledamot, en ersättare som har kallats till tjänstgöring eller en kommunal tjänsteman med den kompetens som behövs att på nämndens vägnar avgöra vissa grupper av ärenden. Överförmyndaren får på motsvarande sätt uppdra åt en kommunal tjänsteman med den kompetens som behövs för att avgöra ärenden på överförmyndarens vägnar.

2.2 God man till ensamkommande barn

Lag om god man för ensamkommande barn tillkom år 2005 (2005:429). Om barnet vid ankomsten till Sverige är skilt från båda sina föräldrar eller från någon annan vuxen person som får anses ha trätt i föräldrarnas ställe, ska överförmyndaren förordna en god man att i vårdnadshavares och förmyndares ställe ansvara för barnets personliga förhållanden och sköta dess angelägenheter. Ansökan om god man får göras av Migrationsverket och av socialnämnden i den kommun där barnet vistas. Överförmyndaren får också själv ta upp frågan. God man ska förordnas så snart det är möjligt.

Kommuner får statlig ersättning för faktiska kostnader för god man till ensamkommande asylsökande barn, enligt 8 § förordningen (2002:1118) om statlig ersättning för asylsökande m.fl. Ansökan lämnas in kvartalsvis och ersättningen betalas ut i efterskott för varje kvartal.

2.3 Utvecklingsriktning

Trots ett starkt stöd i lagstiftningen lever överförmyndarverksamheten en relativt anonym tillvaro i den kommunala organisationen. Vanligtvis bedrivs verksamheten av en ensam förmyndare med en begränsad administrativ service. Verksamheten är beslutsintensiv och reglerna som styr den komplexa och kräver tillgång till juridisk kompetens. Felaktiga beslut får inte sällan stora konsekvenser för den enskilde. Det begränsade antal personer som arbetar med frågorna gör att verksamheten är sårbar vid personalomsättning och sjukdom.

Regeringen tillkallade 2002 en särskild utredare för att bl.a. utvärdera gällande lagstiftning om förmyndares, gode mäns och förvaltares förvaltning av egendom och tillsynen över sådan förvaltning. Utredningen redovisade 2004 sitt arbete i ett slutbetänkande (SOU 2004:112). 2006 beslutade riksdagen om vissa ändringar i föräldrabalken som byggde på några av utredningens förslag. Ändringarna innebär bl.a. att det genom uttryckliga regler i föräldrabalken har klargjorts att kommuner har möjlighet att samverka genom att tillsätta en gemensam överförmyndarnämnd för att fullgöra överförmyndaruppgifter.

Riksrevisionen publicerade 2006 en granskning rörande länsstyrelsernas tillsyn av överförmyndarna (RiR 2006:5). Enligt granskningsrapporten fanns flera problem med såväl länsstyrelsernas tillsyn som överförmyndarnas egen verksamhet. Problemen med länsstyrelsernas tillsyn avsåg länsstyrelsernas planering och genomförandet av inspektionerna för överförmyndarna. Granskningen visade även på bristande nationell samordning och omfattande problem i överförmyndarnas verksamhet.

I syfte att stärka länsstyrelsernas tillsyn beslutade regeringen om vissa förändringar i förmyndarskapsförordningen. De trädde i kraft den 1 januari 2008. För att åstadkomma en regelbunden tillsyn av samtliga överförmyndare har en ny bestämmelse införts som innebär att det som huvudregel ska genomföras årliga inspektioner. I förordningen har det också förtydligats att syftet med inspektionen är att säkerställa att ärenden handläggs på ett rättssäkert och i övrigt lämpligt sätt i enlighet med lag.

I syfte att förstärka det allmännas tillsyn har det även genomförts vissa lagändringar i föräldrabalken. De trädde i kraft den 1 januari 2009. Lagändringarna innebär att överförmyndarens tillgång till information har förbättrats samt att länsstyrelsernas tillsyn över överförmyndarna utvidgats och kompletterats.

För att förbättra utbildningen av överförmyndare, ledamöter i överförmyndarnämnder och ersättare har det införts en bestämmelse om att länsstyrelsen ska se till att utbildningen är tillfredsställande. I förarbetena anför regeringen att överförmyndares och nämndledamöters kompetens är av stor betydelse för fullgörandet av de viktiga uppgifter som överförmyndarverksamheten innefattar. Kommunerna ska se till att det i överförmyndarverksamheten finns tillgång till juridisk kompetens.

Riksrevisionens uppföljningsgranskning 2009 visade att de problem som uppmärksammades i 2006 års granskning synes, enligt Riksrevisionen, i stor utsträckning kvarstå. Förekomsten av anmärkningar vid länsstyrelsernas granskning av akter är fortsatt omfattande. Sammantaget tyder detta på fortsatt problem såväl i överförmyndarnas verksamhet som i länsstyrelsernas tillsyn av denna och att kraven kommer att skärpas ytterligare.

3 Kommunala samverkansformer

Kommuners möjligheter att samverka för att fullgöra överförmyndaruppgifter klargörs genom uttryckliga regler i FB. Enligt 19 kap. 14 § FB kan en överförmyndare eller en överförmyndarnämnd delegera beslutanderätten i vissa överförmyndarärenden till anställda i andra kommuner (prop. 1993/94:251 s. 291 f). Två eller flera kommuner kan också svara för en gemensam kansliorganisation på området. Enligt bestämmelserna i 3 kap. 3 a–c §§ i 1991 års kommunallag (1991:900) och 19 kap. 16 § FB får kommuner samverka i en gemensam nämnd inom överförmyndarområdet.

Skälet till att kommuner bildar gemensamma organisationer är ofta ekonomiska och rationella. Genom att nyttja samordningsvinster uppnås en mer effektiv verksamhet. Skälet är också att åstadkomma en kompetenshöjning och därigenom förutsättningar för bättre kvalitet i verksamheten.

De fördelar och farhågor som vanligtvis lyfts fram av de kommuner som bildat gemensamma organisationer är bland annat följande.

- **Ökad kvalitet**

En gemensam organisation möjliggör att fler kommuner får tillgång till specialistfunktioner och specialistkompetens. Större organisationer ses som mer attraktiva på arbetsmarknaden vilket gör det lättare att rekrytera personal med attraktiv kompetens. Organisationen blir mindre sårbar vad gäller tillgång till kompetens och att man kan backa upp för varandra som handläggare.

- **Minskad kostnadsutveckling på sikt**

På sikt finns det förutsättningar för den gemensamma organisationen att minska kostnadsutvecklingen genom bl a förenklad administration. I det korta perspektivet är det svårt att åstadkomma ekonomiska vinster.

- **Kulturskillnader**

Olika arbetskulturer ska mötas i en gemensam organisation. Det måste finnas förståelse för att bygga en gemensam kultur och värdegrund som involverar alla. Detta kräver ledarskap och styrförmåga.

- **Otillräckligt utredningsarbete**

Om förutsättningarna för den gemensamma organisationen och konsekvenserna för de enskilda kommunerna inte utreds tillräckligt före en samordning kan detta leda till problem avseende verksamhet och ekonomi i ett inledande skede.

3.1 Kommunalförbund

Regeringen har i prop. 2005/2006:117 uttalat att det inte nu bör införas någon möjlighet att överlåta överförmyndarverksamhet till ett kommunalförbund. Man bedömer att det skulle innebära en mer ingripande förändring av överförmyndarverksamhetens organisation, som skulle kunna medföra såväl rättsliga som praktiska konsekvenser vilka ännu inte utretts tillräckligt. Det finns därför inget kommunalförbund för överförmyndarsamarbete i Sverige och denna form är då heller inte aktuell.

3.2 Samägt aktiebolag

Enligt gällande lagstiftning är det inte möjligt att lämna över myndighetsövning till ett samägt aktiebolag. Det är därför inte aktuellt att diskutera denna möjlighet i detta sammanhang

3.3 Gemensam nämnd

En gemensam nämnd kan bildas av kommuner och landsting för gemensamma verksamheter och får fullfölja uppgifter enligt särskilda författningar. I och med att varje samverkande kommun ska vara representerad i den gemensamma nämnden finns det enligt regeringen en tillräcklig garanti för att den lokala anknytningen och närheten behålls.

Allt fler kommuner har valt att gå samman och bildat gemensam nämnd för överförmyndarverksamheten. I Stockholms län bildades vid årsskiftet 2010/2011 tre gemensamma nämnder enligt följande:

- Upplands Väsby, Sollentuna och Sigtuna kommuner
- Värmdö kommun och Vaxholms stad
- Haninge, Botkyrka, Tyresö, Huddinge och Nynäshamn kommuner

Det finns restriktioner att ta hänsyn till vid ändring av överförmyndarverksamhetens organisation under en innevarande mandatperiod. I ett rättsfall¹ från år 2000 laglighetsprövades överförmyndarverksamheten enligt kommunallagen i en kommun. Bakgrunden var att kommunfullmäktige under pågående mandatperiod önskade inrätta en överförmyndarnämnd med tre ledamöter och ersättare istället för den tidigare valda överförmyndaren. Domstolen anför i sina domskäl att överförmyndarverksamheten är en kommunal angelägenhet och bestämmelserna i Kommunallagen om s.k. kommunallagsreglerade nämnder ska i princip gälla även för

¹ Länsrätten i Västmanlands län, mål nr 15-00 meddelad 2000-06-06.

överförmyndarnämnden. Emellertid framgår av såväl lagtexten, 19 kap. 16 § FB, som av förarbetena att de särskilda bestämmelserna i FB som bl.a. rör entlediganden samt ändringar i organisationen, ska tillämpas före kommunallagens bestämmelser då överförmyndarnämndens uppgifter är av helt annan art än de uppgifter som ankommer på kommunal nämnd i allmänhet (prop. 1974:142 s. 181). Mot bakgrund av detta fann länsrätten att kommunfullmäktiges beslut att ändra överförmyndarorganisationen under pågående mandatperiod, med den praktiska följden dessutom att bestämmelserna i 19 kap. 9 § FB åsidosätts, strider mot bestämmelserna i 19 kap. 7 § FB. Länsrätten ansåg därmed att kommunfullmäktiges beslut ska upphävas.

Det är därför inte möjligt att under innevarande mandatperiod bilda en gemensam överförmyndarnämnd för de kommuner som omfattas av föreliggande utredning.

3.4 Samverkan genom avtal

Den samverkan som innebär att överförmyndarverksamheten köper och säljer vissa funktioner eller insatser från varandra innebär att den egna organisationen i liten utsträckning är beroende av någon annan. Detta är en fördel med tanke på det lokala intresset som finns, den lokala närheten och den politiska styrningen som kan vara önskvärd i den egna kommunen.

Vid inrättande av gemensam förvaltningsorganisation upprättas ett avtal mellan parterna som i princip omfattar följande delar:

- Överenskommelse om inrättande av en gemensam förvaltningsorganisation för överförmyndarverksamheten
- Världkommun för förvaltningsorganisationen
- Världkommunens ansvar för personal och verksamhetens utförande
- Principer för budget och kostnadsfördelning
- Delegation av alla tillåtna uppgifter till förvaltningsorganisationen
- Lokala upplåtelser av besökslokaler för överförmyndarens och förvaltningsorganisationens besöksverksamhet
- Fördelning av besöks- och telefontider

Rätten att sluta samverkansavtal följer den allmänna kommunala kompetensen och avtalet ska godkännas av respektive fullmäktigeförsamling.

Det finns flera exempel på samverkan i överförmyndarfrågor vilken avser gemensam förvaltningsorganisation. Ett sådant samarbete bedrivs sedan 2007 i östra Skaraborg. Överförmyndare i Samverkan, genom kommunerna Skövde, Falköping, Gullspång, Hjo, Karlsborg, Skara, Tibro, Tidaholm, Bollebygd, Herrljunga, Svenljunga och Vårgårda. Två tredjedelar av kommunerna har valt ett så lågt eget beslutsfattande som delegation tillåter medan resterande kommuner har valt en utökad lösning på grund av geografin. Finansieringen av kansliet sker solidariskt och är invånarbaserad.

4 Överförmyndarverksamheten i dag

4.1 Norrtälje kommun

4.1.1 Organisation

Överförmyndarverksamheten leds av en överförmyndare och en ersättare till denne. Uppdraget som överförmyndare är vakant och rekrytering pågår för närvarande. Vid överförmyndarens kansli finns en handläggare på heltid. Handläggaren är utbildad i överförmyndarjuridik. Extra stöd tillhandahålls från kommunen i samband med upprättande av årsredovisning. Reglementet för överförmyndarverksamheten antogs år 1988.

4.1.2 Verksamhet och ekonomi

Överförmyndarverksamheten hanterade föregående år drygt 840 ärenden. Merparten av ärendena rör godmanskap. Sedan 2008 har antalet ärenden ökat med 17 procent. Det är främst ärendena rörande god man som har ökat i antal.

Antalet ärenden relaterade till ensamkommande barn har ökat påtagligt i antal. Mellan år 2008 och 2010 har dessa ärenden ökat från 10 till 121 ärenden. Fram till årsskiftet 2009/2010 har ett mindre antal ärenden avseende god man för ensamkommande barn hanterats av överförmyndaren i Norrtälje kommun. I slutet av 2009 tillkom två transitboenden i kommunen, Rimbo och Gottröra, bekostade av Sigtuna och Solna kommuner. Detta gjorde att överförmyndaren i Norrtälje mycket snabbt måste finna lämpliga gode män till cirka 40 ungdomar.

	2008	2009	2010
Godmanskap	553	555	682
Förvaltarskap	34	44	55
Förmynderskap	134	134	103
Summa:	721	733	840

Tabell: Antal ärenden, Norrtälje kommun.

Budgeten för verksamheten uppgick 2010 till 2.478 tkr och nettokostnaden hamnade på 2.836 tkr vilket gav en budgetavvikelse om -358 tkr. Verksamhetens intäkt för 2010 var hög och uppgick till 810 tkr, vilken utgörs av ersättning för arvodering av gode män för ensamkommande barn.

Budgeten för 2011 års verksamhet har inte tillhandahållits.

	2008	2009	2010	2011
Budget	2.386	2.396	2.478	?
Utfall	2.422	2.536	2.836	
Avvikelse	-36	-140	-358	

Tabell: Budget och utfall för överförmyndarverksamheten, tkr, Norrtälje kommun.

- Länsstyrelsen genomförde senast en inspektion i mars 2010. Länsstyrelsen noterade bland annat långa handläggningstider rörande anmälningar och ansökningar om behov av

ställföreträdare samt anordnande av god man för ensamkommande barn. Överförmyndaren framförde bland annat att de långa handläggningstiderna beror på för lite resurser och att det är svårt att hitta ställföreträdare. Även vid 2008 och 2009 års inspektioner påtalade Länsstyrelsen att Överförmyndaren hade för långa handläggningstider. Länsstyrelsens kritik i dessa avseenden ska följas upp vid kommande inspektion i april 2011.

- Volymen på förvaltade medel uppgick för år 2009 till 199 mnkr vilket är en minskning med 15 mnkr sedan år 2008.
- Under innevarande år planerar kansliet att erbjuda en utbildning för gode män och förvaltare avseende upprättande av årsräkning. Övergripande information kommer att ges vid ett tillfälle under året. I samverkan med länets nordostkommuner genomfördes under 2010 ett seminarium om neuropsykologiska diagnoser.
- Överförmyndaren nyttjar Wärna som administrativt system för sin verksamhet.
- Mottagningstid och telefontid för kontakt med överförmyndaren upprätthålls måndag till och med onsdag kl 09:00-11:00. Handläggaren har mottagningstid och telefontid måndag till och med fredag mellan kl 08:30 -11:30.

4.2 Täby kommun

4.2.1 Organisation

Överförmyndarverksamheten leds av en överförmyndare och en ersättare till denne. Vid överförmyndarens kansli finns en handläggare på heltid liksom en tjänst som assistent på 0,5 tjänst. Tjänsten som assistent är permanentad från och med 2011. Överförmyndaren är ekonom i grunden och deltar i det praktiska arbetet liksom ersättaren. Handläggaren är utbildad ekonom och assistenten har tidigare varit överförmyndare. Överförmyndaren har inget reglemente för verksamheten liksom upprättad delegationsordning.

4.2.2 Verksamhet och ekonomi

Överförmyndarverksamheten hanterade föregående år 382 ärenden. Sedan 2008 har antalet ärenden ökat med 27 procent. Det är främst ärendena rörande god man som har ökat i antal.

	2008	2009	2010
Godmanskap	193	224	252
Förvaltarskap	23	25	31
Förmynderskap	85	95	99
Summa:	301	344	382

Tabell: Antal ärenden, Täby kommun.

Budgeten för verksamheten 2010 uppgick till 2.154 tkr och nettokostnaden hamnade på 2.239 tkr vilket gav en budgetavvikelse om -85 tkr. Budgeten för innevarande år uppgår till 2,297 tkr.

	2008	2009	2010	2011
Budget	2.181	1.951	2.154	2.297
Utfall	2.344	2.118	2.239	
Avvikelse	-163	-68	-85	

Tabell: Budget och utfall för överförmyndarverksamheten, tkr, Täby kommun.

- Volymen på förvaltade medel uppgick för år 2009 till 384 mnkr, vilket är en ökning med 25 mnkr sedan år 2008.
- Kansliet erbjuder utbildning till gode män, förvaltare och förmyndare en gång per år tillsammans med kommunerna i nordost.
- Wärna är det administrativa systemet för överförmyndare.
- Mottagnings- och telefontider upprätthålls vid kansliet måndag till och med fredag kl 09:00-12:00.

4.3 Vallentuna kommun

4.3.1 Organisation

Sedan 2007 har kommunen en överförmyndarnämnd bestående av tre ledamöter och tre ersättare. Vid nämndens kansli arbetar två heltidsanställda tjänstemän, en nämndsekreterare och en administratör. Nämndsammanträde sker en gång i månaden. Ordföranden finns tillgänglig för kansliets personal och kan vid behöva fatta beslut enligt delegationsordningen. Överförmyndarverksamheten har i dag en organisation som anses klara sitt uppdrag.

Ordförande är jurist och övriga nämndledamöter är ekonomer och jurister. Nämndsekreteraren är utbildad jurist och administratören är gymnasieekonom. Reglementet för överförmyndarverksamheten antogs av Kommunfullmäktige den 18 december 2006 och delegationsordning är daterad 23 februari 2009.

4.3.2 Verksamhet och ekonomi

Överförmyndarverksamheten hanterade under det senaste året 385 ärenden. Sedan 2008 har antalet ärenden ökat med 25 procent. Det är främst ärendena rörande god man och förmyndarskap som har ökat i antal.

	2008	2009	2010
Godmanskap	135	154	178
Förvaltarskap	19	22	26
Förmyndarskap	139	145	164
Övriga ärenden	16	16	17
Summa:	309	337	385

Tabell: Antal ärenden, Vallentuna kommun.

Budgeten 2010 uppgick till 2.509 tkr och nettokostnaden hamnade på 2.245 tkr vilket gav en budgetavvikelse om +0.264 tkr. Budgeten för 2011 års verksamhet uppgår till 2.022 tkr.

	2008	2009	2010	2011
Budget	1.590	2.029	2.509	2.022
Utfall	1.531	1.864	2.245	
Avvikelse	+ 61	+ 65	+ 264	

Tabell: Budget och utfall för överförmyndarverksamheten, tkr, Vallentuna kommun.

- Länsstyrelsen genomförde senast en inspektion i juli 2010. Länsstyrelsen noterade bland annat att handläggningstiden kortats avseende ställföreträdare samt att Överförmyndaren bör göra djupgranskningar av slumpmässigt utvalda årsräkningar.
- Volymen på förvaltade medel uppgick för år 2009 till drygt 118 mnkr vilket är en ökning med 18 mnkr sedan år 2008.
- Mottagningstider/telefonfonder upprätthålls måndag till och med onsdag kl 09:00-11:00 samt torsdagar kl 13:00-15:00.
- Under innevarande år planerar kansliet att erbjuda workshop inom redovisningsområdet vid två tillfällen samt kurser för gode män och förvaltare vid fyra till fem gånger.
- Wärna är det administrativa systemet för överförmyndare och ärendehanteringssystemet Platina nyttjas för verksamheten.

4.4 Österåkers kommun

4.4.1 Organisation

Överförmyndarverksamheten leds av en överförmyndare och en ersättare till denne. En handläggare på heltid finns knuten till verksamheten. Vid behov erhålls stöd från överförmyndaren omfattande en halvtidstjänst eller mer. Överförmyndaren är socionom och har tidigare tjänstgjort som socialchef. Handläggaren är jurist. Extra stöd tillhandahålls från kommunen i samband med upprättande av årsredovisning. Reglementet inkluderande delegation fastställdes av Kommunfullmäktige den 15 december 2008.

4.4.2 Verksamhet och ekonomi

Överförmyndarverksamheten hanterade under föregående år 419 ärenden. Sedan 2008 har antalet ärenden ökat med 13 procent. Det är främst ärendena rörande god man som har ökat i antal samtidigt som antalet ärenden som rör förmynderskap har minskat något i antal.

	2008	2009	2010
Godmanskap	161	180	214
Förvaltarskap	26	32	36
Förmynderskap	183	173	169
Summa:	370	385	419

Tabell: Antal ärenden, Österåkers kommun.

Budgeten för verksamheten 2010 uppgick till 2.490 tkr och nettokostnaden hamnade på 2.493 tkr. Budgeten för innevarande år uppgår till 2.300 tkr.

	2008	2009	2010	2011
Budget	2.112	2.069	2.490	2.300
Utfall	2.326	2.692	2.493	
Avvikelse	- 214	- 623	- 3	

Tabell: Budget och utfall för överförmyndarverksamheten, tkr, Österåkers kommun.

- Länsstyrelsen genomförde senast en inspektion i juni 2010. Av protokollet framgår att överförmyndaren upplever ökad arbetsbelastning mot bakgrund av att antalet ärenden ökar i antal. Vissa brister i registreringen av handlingar påpekades liksom lång handläggningstid för ett ansöknings- och anmälningsärende.
- Volymen på förvaltade medel uppgick för år 2009 till knappt 117 mnkr vilket är en ökning med 30 mnkr sedan år 2008.
- Under det senaste året har kansliet genomfört tre informationsinsatser/utbildningar gentemot ställföreträdare omfattande årsredovisningar, neuropsykiatriska diagnoser och psykiska funktionshinder och sjukdomar.
- Wärna är det administrativa systemet för överförmyndaren.

- Telefontid för kontakt med överförmyndaren och handläggaren upprätthålls måndag till och med fredag kl 09:30-11:30. Inga särskilda öppettider finns för besök. Besök tas emot vid behov.

5 Förutsättningar för en utökad samverkan

Nedan har vi satt samman fakta kring ekonomi och verksamhet samt analysen av fördelar och risker vid ett samgående i en gemensam förvaltningsorganisation till en gemensam bild för de fyra kommunerna.

5.1 Ekonomi och bemanning

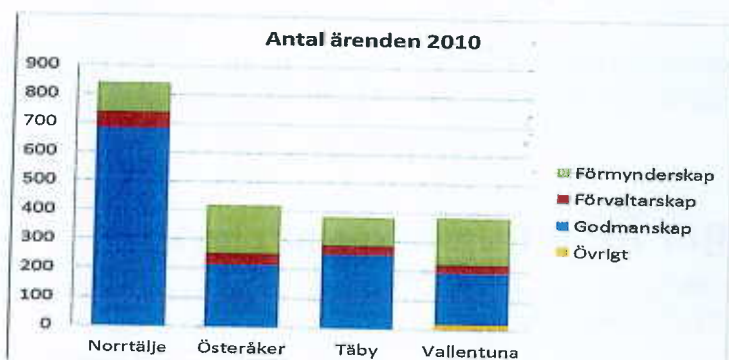
Överförmyndarverksamheten har sammantaget för de fyra kommunerna en budget för sin verksamhet som uppgår till cirka 9.100 tkr. Sammantaget har de fyra kommunerna sex tjänstemän fördelade på 5,5 tjänster knutna till verksamheten. I så väl Norrtälje, Täby och Österåker fungerar överförmyndaren även som handläggare motsvarande 2,0 tjänster.

Den samlade ärendevolymen uppgår till cirka 2.000. Norrtälje kommun har störst ärendevolum samt flest ärenden per handläggande tjänst och ärenden per invånare. Lägst ärendevolum per handläggande tjänst har Täby kommun liksom antal ärenden per invånare.

En sammanställning för kommunerna ser ut på följande sätt.

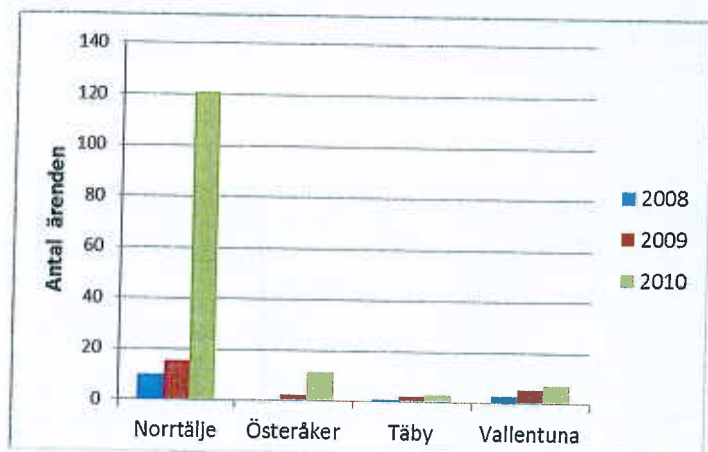
Organisation	Norrtälje	Vallentuna	Täby	Österåker	S:a/genomsnitt:
	Överförmyndare samt ersättare	Överförmyndarnämnd (3 ordinarie och 3 ersättare)	Överförmyndare samt ersättare	Överförmyndare samt ersättare	En nämnd Tre överförmyndare med ersättare
Budget 2011	?	2.022 tkr	2.297 tkr	2.300 tkr	x
Antal ärenden	840	384	382	419	2.025
Antal gode män och förvaltare	737	197	283	250	1.467
Antal handläggande tjänster	0,5 överförmyndare 1,0 handläggare	- 2,0 handläggare	1,0 överförmyndare 1,5 handläggare	0,5 överförmyndare 1,0 handläggare	2,5 överförmyndare 5,5 handläggare
Ärenden per tjänst	560	192	153	279	270
Ärenden per 1000 invånare	15	13	6	11	11

Den dominerande ärendetypen är godmanskap vilken utgör 65 procent av den samlade ärendevolymen. Andelen ärenden som rör förmynderskap utgör 26 procent medan förvaltarärenden utgör 7 procent. Se diagram nedan.

Figur: Fördelning av antalet ärenden per ställföreträdarskap och kommun, 2010.

Under 2008 och 2009 var antalet ärenden kopplade till god man för ensamkommande barn förhållandevis få för att 2010 ha ökat markant till följd av placeringar i Norrtälje kommun. Mellan 2008 och 2010 har godmanskap för ensamkommande barn ökat från 14 till 142 ärenden. Se diagrammen nedan.

Figur: Antal ärenden som rör ensamkommande barn per kommun, 2008, 2009 och 2010.

5.2 Förhållanden kring ensamkommande flyktingbarn

Norrtälje är volymmässigt större än övriga kommuner vad gäller godmanskap för ensamkommande flyktingbarn.

Det finns rätt att återsöka hela kostnaden för godmansskapet från staten. Norrtälje har under 2010 gjort detta motsvarande 810 tkr. Det ekonomiskt kritiska för hanteringen kring godmansskapet för ensamkommande flyktingbarn är att hantering och rutiner återfinns och säkerställs.

Den merkostnad som hanteringen av godmanskap för ensamkommande flyktingbarn medför i form av exempelvis egen administrationen torde dock inte gå att återsöka enligt befintligt regelverk.

5.3 Samverkan genom avtal

Det finns ett antal viktiga frågor som av erfarenhet måste hanteras inför en gemensam organisation. Bland dessa kan nämnas förståelsen för att det är olika kulturer som ska ensas vilket kräver tid och engagemang. Vidare krävs stor eftertanke om hur organisationen ska styras och ledas.

Den bärande idén med avtal om gemensam förvaltningsorganisation är att så många uppgifter som möjligt delegeras från respektive överförmyndare. Det innebär att förvaltningsorganisationen bör utföra följande uppgifter:

- Utförande av samtliga uppgifter enligt delegation från överförmyndarna
- Utöva tillsyn över gode män, förvaltare och förmyndare
- Bereda de ärenden som inte kan delegeras
- Granska och förvara akter
- Rekrytera och utbilda gode män och förmyndare
- Avge kommunspecifik lägesrapportering
- Informera överförmyndarna om nya och förändrade regler mm

5.3.1 Positiva effekter

De positiva effekter som en gemensam förvaltningsorganisation möjliggör ger kvalitativa vinster ur ett internt verksamhetsperspektiv samt ett externt medborgarperspektiv.

Ökad rättssäkerhet

Vid en samverkan blir det en mer likformig handläggning vilket innebär en ökad rättssäkerhet både för de som verkar som gode män, förvaltare och förmyndare samt deras huvudmän. Ett samarbete mellan kommunerna kommer sannolikt att innebära ett effektivare arbetssätt, ökad möjlighet till kompetensutveckling för handläggare och ställföreträdare, som i förlängningen ger en ökad rättssäkerheten i handläggningen.

En mindre sårbar verksamhet

Överförmyndarverksamheten är sårbar i samtliga kommuner med anledning av att det är få personer som arbetar i verksamheten. En gemensam förvaltningsorganisation skulle medföra en betydligt mindre sårbar organisation.

Möjlighet till skarpare och mer diversifierad kompetens

En gemensam förvaltningsorganisation skulle kunna möjliggöra spetskompetens inom olika områden så som ekonomi, juridik, utbildning/information och handläggningen av ställföreträdarskap gentemot ensamkommande barn.

Större möjlighet till nåbarhet/tillgänglighet

En gemensam organisation som omfattar fler personella resurser möjliggör en större grad av tillgänglighet till kansliet för ställföreträdare.

Större möjlighet till utbildning och utveckling av ställföreträdare

En gemensam organisation skulle ge underlag för att bygga upp en stabil grund för utbildnings- och informationsinsatser.

Större möjlighet till utveckling av administrativa rutiner och stödrutiner till ställföreträdare

En gemensam organisation möjliggör utveckling och effektivisering av administrativa rutiner och processer och ett bättre nyttjat IT-stöd.

Möjliggör analys, insyn och kontroll av kostnader per kommun

En gemensam förvaltningsorganisation som ska serva respektive kommun ställer krav av att i större grad än i dag upprätta rutiner för regelbunden analys, insyn och kontroll av kostnaderna per kommun.

Överblick av ställföreträdarnas samlade åtaganden

Ställföreträdare har ibland uppdrag i flera kommuner. Med en gemensam organisation finns det möjlighet att få en överblick över uppdragssituationen per ställföreträdare.

5.3.2 Risker

Försämrad tillgänglighet

Risken för försämrad tillgänglighet kan delvis mötas genom att ansvariga överförmyndare finns på plats i de olika kommunerna under vissa dagar och tider.

Överförmyndare/gemensamma nämnder vill ha olika delegationslösningar**Ojämlika förhållanden vid införande kan vara splittrande****Genar vid införandet ger dålig start och dålig klang****Svårt att tillförsäkra lokal kännedom**

En gemensam förvaltningsorganisation får inte leda till att den lokala kännedomen om den enskilda kommunens behov av ställföreträdarskap går förlorad och att tillgängligheten för ställföreträdare och huvudman försämras.

Övertro på minskade kostnader för nya organisationen

Vid en initierad kommunal samverkan kan förväntningar finnas på minskade kostnader för en gemensam organisation. Vi vill påvisa att vi inte ser några sådana möjligheter på kort och medellång sikt. Med hänvisning till vår bedömning att detta är en verksamhet som står inför utökade framtida krav så torde den stora vinsten handla om ökad rättssäkerhet samt möjlighet att minska risken för framtida kostnadsökningar.

6 Exemplet Skövde – Överförmyndarkansli i samverkan

Sedan 2007 så bedrivs överförmyndarverksamheten i östra Skaraborg i samverkan genom avtal. Skövde står värd för det kansli som idag expanderat till att omfatta 12 kommuner.

Av de 12 kommunerna så har de 8 ursprungliga ett så lågt eget engagemang och beslutsfattande som delegation tillåter. Av de 4 sist tillkomna kommunerna så är delegationsförhållandet detsamma men varje kommun har ett eget utökat ansvar kring bl a rekrytering och information med hänvisning till större geografiska avstånd. Den mest avlägsna kommunen som kansliet servar återfinns på 13 mil bort.

Av de ursprungliga 8 kommunerna så har en kommun egen överförmyndarnämnd och de övriga sedvanlig överförmyndare utsedd av kommunfullmäktige – antingen rekryterad från förtroendemannaled eller tjänstemannagruppen.

De 4 tillkommande kommunerna har givit det lokala ansvaret för verksamheten till befintliga tjänstemän inom företräddelsevis kansli- och juridikorganisation. Dessa antas ägna 10% av sin tjänst åt överförmyndari. Dessa personer utgör tillika kommunens överförmyndare.

6.1 Lärdomar från överförmyndarkansli i samverkan – Skövdeexemplet

Syftet med samverkan vara att trygga rättssäkerhet, kontinuitet och kompetensförsörjning inom verksamhetsområdet.

Framgångsfaktorer vid införandet var att ge tid och kraft i form av ett särskilt införandeprojekt. De genomförde detta under 4 månader med projektledning om ca 1,5 tjänst.

Gemensamt kansli har inneburit möjlighet till kompetensspridning i handläggargruppen. Lösningen med samverkan genom avtal utifrån likställd och långtgående delegation har setts som en flexibel möjlighet vad gäller utökning gentemot andra kommuner. Detta har då också skett i den beskrivna andra etappen.

7 Kostnadsbild för ett gemensamt kansli för Täby, Vallentuna, Österåker och Norrtälje

Vi har på styrgruppens uppdrag tagit fram en preliminär kostnadsjämförelse och bedömning av vilken resurser som skulle behöva tillföras ett gemensamt kansli.

Detta är inte samma sak som en slutlig kalkyl över en ny kansliorganisation och heller inte en slutlig kalkyl över ersättningsmodeller kommunerna emellan. För att nå detta är vår erfarenhet att man enklast utgår ifrån värdkommunens förutsättningar och att man utifrån detta läser budgetnivå för fördelning mellan kommunerna.

Idag finns 5,5 tjänst för handläggare och assistenter i berörda kommuner, vi bedömer att förtroendemannahandläggningen motsvarar ca 2 tjänster. Detta gör att dagens handläggning omfattar 7,5 tjänst. Det som finns därutöver är att ex Norrtälje har visst extra stöd från annan förvaltning. Vid en jämförelse med andra samarbetsstrukturer för ÖF så har de vi identifiera använt sig av riktvärden motsvarande 20 000 – 23 000 inv per handläggartjänst. 7,5 tjänst i de utredda STONO-kommunerna motsvarar 25 000 inv per handläggartjänst.

Vi bedömer utifrån detta att ett gemensamt kansli bör omfatta 7,5 - 8 tjänster om den angivna Skövde-modellen används, dvs så omfattande delegering från den förtroendevalda överförmyndaren i respektive kommun som möjligt. Vid en jämförelse med de handläggartjänster som finns idag samt den handläggningstid som återfinns från de förtroendevalda överförmyndarna så uppgår dessa idag i de aktuella kommunerna till ca 7,5 tjänst.

Kostnadsbilden för ett gemensamt kansli för övriga kostnader utöver handläggartjänster antas vara i nära paritet med dagens nivåer. Det handlar om gängse kostnad per arbetsplats m IT-stöd, systemstöds-kostnader, utbildning mm.

Avgörande för kostnadsjämförelsen mellan ny och gammal organisationslösning är hur kostnadsbilden för kvarvarande ÖF-organisation i hemkommunen kan hanteras. Vi saknar underlag för att beräkna detta.

Kostnadsbild för införande av nytt kansli kan vi få genom jämförelse med andra. Där framhålls seriositeten och resurser för införandet som en avgörande framgångsfaktor. Ett riktvärde kan vara att vid den samordning som skett i Skaraborg med Skövde som nod så var projektledning vid införande 1,5 tjänst under 4 månader.

Sammantaget kan sägas att dagens samlade kostnadsnivå för de 4 kommunernas överförmyndarorgan torde räcka för att vid en nationell jämförelse bygga en uthållig framtida organisation.

Bilaga Faktaunderlag

Antal invånare	Norrtälje	Vallentuna	Täby	Österåker
31/12 2010	56 080	30 114	63 789	39 521

Organisation	Norrtälje	Vallentuna	Täby	Österåker
Politik	Överförmyndare samt ersättare	Överförmyndarnämnd med 3 ordinarie och 3 ersättare	Överförmyndare samt ersättare	Överförmyndare samt ersättare

Handläggare-resurser	Norrtälje	Vallentuna	Täby	Österåker
Tjänstgöringsgrad överförmyndare	0,5	Nämnd	1,0	0,5
Antal administrativ personal	1	2	1,5	1
Tjänstgöringsgrad administrativ personal	1,0	1,0 + 1,0	1,0 + 0,5	1,0

Ärendestatistik 2010	Norrtälje	Vallentuna	Täby	Österåker
Godemansärenden	682	171	252	214
Förvaltarskap	55	26	31	36
Förmynderskap	103	166	99	169
Summa:	840	363	382	419

Förvaltade medel	Norrtälje	Vallentuna	Täby	Österåker
År 2009	199	118	384	117

Kostnader 2010	Norrtälje	Vallentuna	Täby	Österåker
Arvoden ÖF/ÖFM	299	120	739	363
Adm personal	524	?	670	462
Arvoden gode män/förvaltare	2591	636	575	1041 ?
OH-kostnader	232	?	?	680
Summa:	3646	2326	2252	2546

Intäkter 2010	Norrtälje	Vallentuna	Täby	Österåker
	810	54	13	53

